

Szansa kształcenia dla dorosłych

Podziękowania:

Główny koordynator projektu pragnie wyrazić swoją wdzięczność za pomoc okazaną przez Biuro Obsługi Technicznej (Technical Assistance Office - TAO) Komisji Europejskiej - DG Education and Culture, które udostępniło MALL dane na temat poprzednich partnerów programu oraz Agencjom Narodowym krajów Europy Środkowej i Wschodniej, które przyczyniły się do uzupełnienia tych informacji. Węgierska Wyższa Szkoła Społeczna dziękuje Węgierskiej Narodowej Agencji Programu Socrates za cenne wskazówki na temat narzędzi i metod stosowanych we wstępnej fazie prowadzenia ankiety. Główny koordynator pragnie również podziękować Szkole Pedagogicznej w Jászberény, AOF Denmark, komisji zewnętrznej oraz kierownictwu Europejskiego Stowarzyszenia Kształcenia Dorosłych za ich rady, wskazania i komentarze.

Węgierska Wyższa Szkoła Społeczna kieruje swe szczególne podziękowania do nowego partnera z Czech. Po zastąpieniu dotychczasowego partnera i dołączeniu do programu w jego końcowym etapie, praca Humanitas Profes umożliwiła stworzenie niniejszego studium również w języku czeskim.

Projekt ten nie zostałby ukończony bez wielkiego poświęcenia oraz ogromu pracy wykonanej przez partnerów z krajów Środkowo – Wschodniej Europy. Dziękujemy wszystkim członkom zespołu MALL.

Do stworzenia studium MALL przyczynili się następujący uczestnicy programu:

Bułgaria (BG) Towarzystwo Krzewienia Wiedzy, Sofia
Czechy (CZ) Humanitas Profes o.p.s, Praga
Estonia (EE) ANDRAS Stowarzyszenie Oświatowców Estońskich, Tallinn
Węgry (HU) HFHSS oraz Uniwersytet Św. Stefana, Jászberény
Łotwa (LV) Stowarzyszenie Oświatowców Łotewskich (LAEA), Ryga
Litwa (LT) Stowarzyszenie Oświatowców Litewskich, Wilno
Polska (PL) SOP Stowarzyszenie Oświatowców Polskich
Rumunia (RO) Niemieckie Stowarzyszenie Uczelni dla Dorosłych, Bukareszt
Słowenia (SI) Słoweński Instytut Oświaty Dorosłych, Ljubljana
Słowacja (SK) Akademia Oświaty, Bratysława

Szczegółowe dane na temat organizacji i ekspertów uczestniczących w programie znajdują się w załączniku.

Pełna dokumentacja studium MALL w języku angielskim dostępna jest na stronie internetowej EAEA Budapeszt. Na stronie istnieje również możliwość skonsultowania się na temat współpracy w ramach programów międzynarodowych : www.eaeabudapest.hu/mall

Ankieta i dokumentacja MALL dostępne są również w następujących językach:

Bułgarski: <http://www.fssk-bg.org/>
Czeski:
Angielski: <http://www.eaeabudapest.hu/mall>
Estoński: <http://www.andras.ee/>
Węgierski: www.nepfoiskola.hu/mall/
Łotewski: <http://home.parks.lv/laea/en/>
Litewski: <http://www.laee-lssa.lt/>
Polski: <http://www.sop.wshit.edu.pl/>
Rumuński: <http://www.iiz-dvv.ro/engleza/proiecte.htm#3>
Słoweński: <http://www.acs.si/>
Słowacki: <http://www.aveducation.sk>
oraz www.akademiavzdelavania.sk

Szansa kształcenia dla dorosłych

A Learning Mall

Opublikowane przez Hungarian Folk High School Society, Budapest Link Office, we współpracy z partnerami programu MALL oraz Europejskim Stowarzyszeniem Kształcenia Dorosłych (EAEA.)

ISBN 963 86019 9 X

Budapeszt, 2003

© MALL project partnership

Spis treści

<i>Wstęp</i>	4
<i>I. Ogólne wiadomości i wyniki ankiety</i>	5
<i>II. Nie musisz odkrywać Ameryki od nowa! Cel to nauka przez doświadczenie</i>	21
<i>III. Wnioski</i>	32
<i>IV. Zalecenia</i>	36
<i>V. Narzędzie oceny dla instytucji kształcących dorosłych, biorących udział w programach europejskich</i>	39
<i>VI. Załączniki</i>	44

Wstęp

Poszerzenie Unii Europejskiej zwiększy do roku 2004 jej populację o 20%, liczbę krajów członkowskich o 66 %, a liczbę oficjalnych języków o 82%. Stanowi to ogromne wyzwanie i niewiarygodny rozwój struktur europejskich. Grupa MALL podziela opinię zawartą w wielu dokumentach dotyczących Konkretnych Celów Systemów Edukacyjnych i Szkoleniowych w Europie (ang. Concrete Objectives of Education and Training System in Europe), iż ustalone dla 25 krajów członkowskich cele strategiczne mogą być trudne do osiągnięcia do roku 2010. Powodem tychże problemów jest częściowo fakt, iż obecne kraje kandydujące wraz z Bułgarią i Rumunią (uczestniczącymi w programie) będą musiały włożyć znacznie większy wysiłek w rozwój infrastruktury i oferty edukacyjnej. Zdaniem grupy MALL sytuacja ta dotyczy zwłaszcza sektora edukacji dla dorosłych, który jest słabym punktem systemów edukacyjnych tychże krajów.

Od roku 1997 i 1998 programy Socrates i Leonardo da Vinci stały się dostępne dla obywateli oraz instytucji krajów kandydujących do Unii Europejskiej, takich jak Czechy, Węgry, Polska, Rumunia, Słowacja. Pozostałe kraje – Bułgaria, kraje bałtyckie i Słowenia dołączyły do programów w roku 1999.

Częścią działań towarzyszących (Accompanying Measures) była ankieta, przeprowadzona przez uczestników programu „Szansa kształcenia dla dorosłych” (ang. „To Make up Arrears of Lifelong Learning” - MALL) Nr 2002-0103/001 SO2-81 AWC (MALL) pomiędzy instytucjami świadczącymi usługi oświatowe dla dorosłych z Europy Środkowej i Wschodniej, biorącymi udział w programach Phare (oświata dorosłych), Leonardo da Vinci lub Socrates - Grundtvig w latach 1997-2001.

Uczestnicy programu MALL wysłali ankiety do ponad półtora tysiąca instytucji w dziewięciu krajach, poddali analizie 287 otrzymanych odpowiedzi oraz zaprosili przedstawicieli 150 instytucji na spotkania w grupach panelowych w celu bezpośredniego przedyskutowania doświadczeń, zdobytych podczas współpracy w europejskich programach edukacyjnych.

Organizacje kontaktowe programu MALL w poszczególnych krajach:

Bułgaria (BG) Towarzystwo Krzewienia Wiedzy, Sofia
Czechy (CZ) Humanitas Profes o.p.s, Praga
Estonia (EE) ANDRAS Stowarzyszenie Oświatowców Estońskich, Tallinn
Węgry (HU) HFHSS oraz Uniwersytet Św. Stefana, Jászberény
Łotwa (LV) Stowarzyszenie Oświatowców Łotewskich (LAEA), Ryga
Litwa (LT) Stowarzyszenie Oświatowców Litewskich, Wilno
Polska (PL) SOP Stowarzyszenie Oświatowców Polskich
Rumunia (RO) Niemieckie Stowarzyszenie Uczelni dla Dorosłych, Bukareszt
Słowenia (SI) Słoweński Instytut Oświaty Dorosłych, Ljubljana
Słowacja (SK) Akademia Oświaty, Bratysława

Efektem programu są:

1. Informacje ogólne, wyniki ankiety, analiza kwestionariuszy
2. Streszczenie dyskusji grup panelowych złożonych z przedstawicieli uczestników programów międzynarodowych
3. Wnioski i zalecenia
4. Wskazówki dotyczące samooceny oraz narzędzie dla instytucji uczestniczących w międzynarodowych programach dotyczących oświaty dorosłych

Głównym koordynatorem programu była Węgierska Wyższa Szkoła Społeczna (Hungarian Folk High School Society - HFHSS) we współpracy z AOF, Dania, Europejskim Stowarzyszeniem Kształcenia Dorosłych (European Association of Education of Adults - EAEA) oraz EAEA Link Office Budapest.

Opracowanie niniejsze może stanowić źródło wiedzy dla każdej instytucji zaangażowanej we współpracę międzynarodową w dziedzinie oświaty dorosłych – dla instytucji kształcących dorosłych w Europie Środkowej i Wschodniej, małych organizacji, organizacji pozarządowych zajmujących się kształceniem dorosłych oraz dla tak zwanych początkujących w dziedzinie współpracy z zagranicą, jak również dla lepiej rozwiniętych instytucji tego typu z krajów członkowskich Unii Europejskiej oraz doświadczonych organizacji, gotowych pomóc innym w sferze współpracy międzynarodowej. Wszyscy mogą tu znaleźć pewne doświadczenia podobne do własnych, jak również takie, które powinny pojawić się w przyszłych programach. Jako grupa MALL mamy szczerą nadzieję, iż Agencje Narodowe, władze wszystkich szczebli oraz koledzy z Komisji, odpowiedzialni za sferę oświaty dorosłych będą chętnie korzystać z doświadczeń i sugestii wynikających z projektu MALL.

Ograniczony czas, jakim dysponowała grupa MALL pozwolił na realizację jedynie kilku zadań. Jesteśmy świadomi faktu, iż jest to jedynie pierwszy krok, po którym nastąpi wiele innych. Istnieje przecież ogromna potrzeba systematycznego oraz szczegółowego badania i analizy naszych doświadczeń. Grupa MALL zdecydowała, że powróci do tematu w celu sprawdzenia, jak kraje kandydujące rozwinęły swoje doświadczenia oraz do jakiego stopnia spełniły zalecenia dla nich sformułowane. Mamy zamiar regularnie nadzorować zadania wykonywane z zakresie Europejskiego Stowarzyszenia Kształcenia Dorosłych (European Association of Education of Adults – EAEA). Prawdopodobnie w tym celu stworzymy również nową aplikację.

J. Sz. Tóth

Główny koordynator projektu MALL

I. Ogólne wiadomości i wyniki ankiety

Ankieta wypełniona została przez organizacje, które w latach 1997-2001, jako główni koordynatorzy lub partnerzy uczestniczyły w programach Phare Unii Europejskiej, poświęconych edukacji dorosłych: Leonardo i Grundtvig. Program Grundtvig zastąpił uprzednie akcje, dotyczące oświaty dorosłych w obrębie programu Socrates w latach 1995-1999.

Przedstawiciele poszczególnych krajów zostali poproszeni o wybranie 150 organizacji z własnego kraju i rozesłanie im kwestionariusza. Wypełniono i oddano około 20 procent ankiet, co można uznać za odsetek poprawny pod względem statystycznym.

Podstawowe dane i próbna analiza
Zobacz Załącznik I.

Dane zawarte w tabelach wskazują, iż program Leonardo da Vinci wyraźnie przoduje wśród pozostałych. Oświata dorosłych (Socrates, Grundtvig) jest na drugim miejscu. Wydaje się, iż program Phare traci na znaczeniu – ilość jego projektów zmniejsza się.

Rosnąca liczba partnerów wskazuje na fakt, iż kraje Środkowo-Wschodniej Europy zyskują na znaczeniu w tym zakresie.

Grupa (grupy) docelowe projektu

Respondenci mieli możliwość wyboru trzech, spośród podanych cech charakterystycznych swoich grup docelowych. Niektórzy wybrali jedynie dwie lub jedną cechę. Zliczyliśmy wszystkie odpowiedzi i uszeregowaliśmy je według częstotliwości występowania.

Grupy docelowe reprezentujące powyżej 10 procent składają się głównie z nauczycieli, szkoleniowców i instytucji oświatowych, na kolejnym miejscu znajdują się młodzi dorośli oraz osoby czynne zawodowo, a na ostatnim osoby bezrobotne. Fakt ten wskazuje, iż przynajmniej w świetle danych niniejszego projektu, oświata dorosłych jest wciąż zorientowana na tworzenie personelu lub kształtowana przez gospodarczą konieczność doskonalenia zawodowego kadr. Grupy ludzi niepełnosprawnych lub starszych nie są jeszcze znaczącymi grupami docelowymi dla placówek edukujących dorosłych, bądź zajmujących się kształceniem przez całe życie w byłych krajach socjalistycznych. Sytuacja ta spowodowana jest z jednej strony procesami przemian, a z drugiej przewagą grup „drugorzędnych” (kadra) nad grupami „głównymi” (uczniowie dorośli).

Tą samą strukturę można zaobserwować analizując temat, czy też obszar działalności opisywanych projektów. Pozytywnym zjawiskiem jest jednakże fakt, iż główną rolę odgrywa kwestia znalezienia pracy, zatrudnienia. Jednocześnie inne obszary wiedzy, takie jak nauka aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, umiejętności podstawowe, czy też zdrowie powinny być lepiej reprezentowane w przyszłym wachlarzu projektów.

Większość instytucji kształcących (62,7 procent) to szkoły wyższe (dla dorosłych) oraz stowarzyszenia non-profit. Pomimo, iż można zaobserwować pozytywne zjawisko rosnącej roli tychże stowarzyszeń, szkoły wyższe nadal dominują w dziedzinie oświaty dorosłych.

Analiza odpowiedzi

Zobacz Załącznik II

1. Informacje

I. Informacje

Część ta poświęcona jest dziedzinom informacji niezbędnych do ubiegania się o granty oraz problemom występującym podczas opracowywania tych danych.

Wydaje się, iż najbardziej decydującym czynnikiem, wpływającym na proces zbierania informacji jest powtórne uczestnictwo w międzynarodowym programie, dające doświadczenie w tej dziedzinie. Potwierdzają to dane na temat kontaktów z partnerami branżowymi - fakt uczestnictwa w programie wydaje się być istotniejszy niż kontakty, pomimo ich znaczącej roli. Uderzająca jest niska efektywność Agencji Narodowych w rozpowszechnianiu informacji na temat programów międzynarodowych. Niespełna połowa respondentów podkreśliła niewystarczającą aktywność Agencji Narodowej w rozsyłaniu informacji. Z odpowiedzi respondentów wynika, iż rośnie rola Internetu w zdobywaniu informacji na temat programów.

Powtórne uczestnictwo w programie międzynarodowym oraz nieformalna sieć kontaktów osobistych charakteryzują się znaczną przewagą częstotliwości występowania. Koniecznym jest zatem udrożnienie dróg instytucjonalnych w celu poszerzenia liczby partnerów uczestniczących w programach.

Jak wynika z większości „głosów” oddanych w ankiecie, oczekiwania w stosunku do projektu oraz nakład wymaganej pracy nie pokrywają się ze sobą. Czyżby była to oznaka niewystarczającego doświadczenia we współpracy europejskiej? Czy też może wynik wprowadzania zbędnych zmian w czasie trwania projektu? Silne przekonanie o fakcie, iż pewne istotne aspekty, które pojawiły się już w trakcie projektu wymagały doświadczenia partnerów wydają się potwierdzać tą tezę.

Podsumowując można stwierdzić, iż niezwykle istotnym atutem jest uprzednie praktyczne doświadczenie we współpracy międzynarodowej. Kolejną ważną kwestią są niespodziewane zmiany, wprowadzane w czasie wdrażania projektu, mogące spowodować rozbieżność, pomiędzy zwiększonym nakładem wymaganej pracy, a pierwotnym planem budżetowym.

II. Komunikacja

Poprawna komunikacja jest niezbędnym warunkiem prawidłowego wykonania zadań programowych. Jednakże jest to obszar, na którym zawsze pojawiają się problemy, których powody omówione są poniżej.

Otwartość stanowi większy lub mniejszy problem dla jednej trzeciej respondentów. Czy jest to problem natury etycznej, czy komunikacyjnej? Trzy pytania odnosiły się do kompetencji językowych. Wciąż prawie jedna trzecia partnerów przyznaje się do tego rodzaju kłopotów. Jedna trzecia winą za taką sytuację obarcza siebie, natomiast 31% respondentów obwinia się wzajemnie. Wysoki odsetek odpowiedzi negatywnych (prawie 40 procent) wskazuje na konieczność wyjaśnienia terminologii oraz dojścia w tej dziedzinie do pewnego konsensusu poprzez wspólne dyskusje. Pokonanie barier komunikacyjnych pomiędzy partnerami żyjącymi w różnych środowiskach kulturowych jest czasochłonne. Ponad połowa respondentów narzeka na rosnącą różnorodność w tej dziedzinie. Rezultatem powyższych opinii są problemy w rozumieniu oraz interpretacji zadań programu. Wciąż brakuje wzajemnego, międzykulturowego zrozumienia kultury biurokratycznej (proceduralnej), pomimo istnienia tu znacznych podobieństw (wszechobecna biurokracja). Problemy te pojawiają się również, choć w znacznie mniejszym nasileniu, w przypadku zarządzania finansami programu.

Podsumowując można stwierdzić, iż dane zawarte w tym dziale ukazują najbardziej palące problemy – brak standardów zarządzania międzynarodowymi programami, różne podejścia i

zainteresowania partnerów, różna interpretacja ich zadań oraz różne doświadczenia z biurokratycznym zarządzaniem finansami.

III. Trudności i problemy w fazie planowania projektu

Ilość odpowiedzi twierdzących na pytanie o to, czy główne cele projektu były ustalone przez respondentą jako głównego koordynatora odpowiada liczbie kierowników projektów. Prawie taki sam odsetek celów projektu został określony wspólnie pomiędzy partnerami, tak więc nie może tu być mowy o braku dialogu, co jest niezwykle pozytywnym zjawiskiem. Podsumowując można stwierdzić, iż większość respondentów uczestniczyła w określaniu celów projektu. Ponad połowa uznała je za realne. Prawie jedna trzecia respondentów stwierdziła, iż plan zadań projektu był mało czytelny i systematyczny. Istnieje duża rozbieżność pomiędzy samym projektem, a jego planem finansowym. Wartym zaznaczenia jest fakt, iż w międzynarodowych programach rozkwita dialog pomiędzy kulturami! Do negatywnych zjawisk należy zaliczyć fakt, iż cele projektu uznawane są często za zbyt ambitne, zbyt obszerne lub zbyt ogólne.

Respondenci krytykują Komisję za podejmowanie kluczowych decyzji zbyt późno. Większość uważa procedury Komisji za zbyt biurokratyczne. Poważnym problemem jest cięcie budżetu. Olbrzymie problemy sprawia brak informacji merytorycznych oraz późne powiadomienie partnerów o zmianach.

Ogólny obraz wyłaniający się z tychże danych nie jest zbyt pochlebny dla Komisji.

Prawie połowa respondentów krytykuje Komisję za zbyt późne podejmowanie kluczowych decyzji, a za główne problemy uznaje następujące kwestie: biurokratyczne procedury, cięcie budżetu przez Komisję i późne powiadamianie partnerów o swoich decyzjach. Opinie te wskazują również na brak tematycznych seminariów, warsztatów, które umożliwiłyby wymianę doświadczeń na temat działania programu. Prawie połowa ankietowanych narzeka, iż cele zawarte w projekcie są zbyt ogólne i nie mogą być odzwierciedlone w praktyce. W ich oczach kryteria selekcji nie są również dokładnie stosowane.

IV. Trudności w zarządzaniu projektem – Wdrożenie projektu: budowanie zespołu, spotkania, organizacja i administracja zasobami finansowymi

Problemy dotyczące zarządzania programem powtarzają się stale: większość trudności spowodowana jest biurokratycznymi przeszkodami w księgowości, zasady finansowe nie są wystarczająco jasne, brakuje jakiegokolwiek przewodnika, czy też możliwości konsultacji z członkami Komisji, czy też innymi kompetentnymi osobami.

Szczególnym problemem opisywanym przez ankietowanych był fakt, iż oczekiwany przelew środków z grantu nie dotarł na czas.

Inne poważne problemy to: relacje pomiędzy partnerami i niejasny podział ról, brak zainteresowania i motywacji ze strony partnerów oraz fakt, iż spotkania merytoryczne nie skupiały się na temacie, a wyjaśnienie nawet drobnych kwestii pochłaniało wiele czasu i energii.

Indywidualne organizacje są głównymi beneficjentami w przypadku wszystkich programów międzynarodowych. Wydaje się, iż są oni zadowoleni z wyników projektów, z wyjątkiem przypadków, kiedy uważają, iż program nie przyczynił się do ogólnej sytuacji finansowej organizacji, co jednakże nie może być uznane za ich główny cel.

V. Trudności w monitorowaniu projektu, jego ocenie, zgłaszaniu problemów i publikowaniu wyników.

W opinii uczestników programów brakuje jasnych wzorów zaakceptowanych raportów z projektów, a co więcej, metody ich oceny pozostawiają wiele do życzenia. Czasami rola i funkcje osoby czy instytucji oceniającej (zewnętrznej lub wewnętrznej) nie są jasne. Ankietowani wskazują również, że nie zostały określone mechanizmy, które pozwalałyby koordynatorom na zgłaszanie problemów zauważonych przy samoocenie. Monitoring nie był wystarczająco skutecznym środkiem wykrywania trudności w ich fazie początkowej.

Wielu respondentów uważa, iż nie istnieją odpowiednie wzorce i mechanizmy rozpowszechniania informacji o programie. Publikacja informacji napotykała na problemy marketingowe oraz finansowe: po zakończeniu projektu nie zostały żadne środki na rozpowszechnienie danych o projekcie (np. na pokrycie kosztów druku), a osoby odpowiedzialne za wdrożenie projektu nie miały przygotowanego żadnego planu marketingowego.

W rezultacie powyższych problemów, rozpowszechnienie wyników projektu nie miało wpływu na główne tendencje zachodzące w danej dziedzinie.

VI. Korzyści z projektu (ogólna ocena projektu)

Indywidualne organizacje są głównymi beneficjentami w przypadku wszystkich programów międzynarodowych. Wydają się, iż są oni zadowoleni z wyników projektów.

VII. Ogólna ocena trudności

Głównym problemem w całościowej ocenie programu pozostaje komunikacja pomiędzy instytucjami udzielającymi grantu, a poszczególnymi partnerami. Mowa tu również o brakach w odpowiednim zarządzaniu i rozumieniu informacji oraz danych. Jednym z podstawowych głosów krytyki jest ten mówiący o możliwości utrzymania efektów projektu po jego zakończeniu.

Załącznik I.

Podstawowe dane projektu (przykładowa analiza)

Ilość odesłanych ankiet :

<i>Państwo</i>	<i>Ilość ankiet</i>
Bułgaria	30
Estonia	31
Węgry	31

Łotwa	33
Litwa	30
Polska	36
Rumunia	30
Słowenia	36
Słowacja	30
<i>Razem</i>	<i>287</i>

Rozkład programów w poszczególnych krajach:

<i>Państwo</i>	<i>Phare</i>	<i>Oświata dorosłych</i>	<i>Leonardo da Vinci</i>	<i>Inne programy dotyczące oświaty dorosłych</i>	<i>Razem</i>
Bułgaria					
Kierownik	2	2	19		23
Partner		3	3	1	7
Inny status					
Razem	2	5	22	1	30
Estonia					
Kierownik	5		4		9
Partner	3	13	6		22
Inny status					
Razem	8	13	10		31
Węgry					
Kierownik	6	1	7	1	15
Partner	2	6	5	2	15
Inny status				1	1
Razem	8	7	12	4	31
Łotwa					
Kierownik	6	3	9	1	19
Partner	3	6	5		14
Inny status					
Razem	9	9	14	1	33
Litwa					
Kierownik	4	2	8		14
Partner	5	9	2		16
Inny status					
Razem	9	11	10		30
Polska					
Kierownik		2	23	1	26
Partner	2	2	3		7

Inny status	2			1	3
Razem	4	4	26	2	36
Rumunia					
Kierownik	1	7	9		17
Partner	1	7	5		13
Inny status					
Razem	2	14	14		30
Słowenia					
Kierownik	6	2	12	1	21
Partner	3	3	7	2	15
Inny status					
Razem	9	5	19	3	36
Słowacja					
Kierownik	1	4	1	4	10
Partner	3	10	1	4	18
Inny status				1	1
Razem	4	14	2	10	30
<i>Ogółem</i>	<i>55</i>	<i>82</i>	<i>129</i>	<i>21</i>	<i>287</i>

Program i status całej próby badanych:

Program/status	<i>Kierownik</i>	<i>Partner</i>	<i>Inny status</i>	Razem
<i>Phare</i>	31	22	2	55
<i>Oświata dorosłych (Socrates, Grundtvig)</i>	23	59		82
<i>Leonardo da Vinci</i>	92	37		129
<i>Inne programy dotyczące oświaty dorosłych</i>	9	9	3	21
Ogółem	154	128	5	287

Grupy docelowe

Grupy docelowe dla instytucji kształcących przez całe życie	Ilość
1. Nauczyciele i szkoleniowcy	60
2. Instytucje kształcące dorosłych	56
3. Młodzi dorośli	44
4. Wszyscy	41
5. Bezrobotni	33
6. Ludzie zatrudnieni	30
7. Mieszkańcy terenów wiejskich.	17
8. Ludzie niepełnosprawni	16

9. Kobiety	15
10. Mniejszości narodowe i etniczne	13
11 Politycy / władze	11
12. Ludzie w średnim wieku (edukacja drugiej szansy)	11
13. Ludzie starsi (trzeci wiek)	6
14. Mieszkańcy biednych dzielnic miast	4
15. Rodzice/rodziny	3
16. Ludzie uzależnieni od narkotyków i alkoholu	1
17 Przestępcy lub byli przestępcy	1
18. Inni, proszę określić:	

Tematyka i rodzaj projektu

<i>Tematyka w dziedzinie kształcenia przez całe życie</i>	Ilość odpowiedzi
1. Zatrudnienie	85
2. Kwestie dotyczące integracji europejskiej	49
3. Rozwój jednostki	46
4. Kształcenie szkoleniowców	43
5. Metodologie innowacyjne	41
6. Kultura	36
7. Wyrównywanie możliwości	34
8. Języki obce	32
9. Informacja i doradztwo dla studentów	26
10 Nauka czynnego obywatelstwa	25
11. Tematyka interkulturowa	23
12. Usługi dla instytucji kształcących	20
13. Podstawowe umiejętności	19
14. Dostęp	18
15. Sieci	14
16. Akredytacja i kwalifikacje	12
17. Środowisko naturalne	9

18. Zdrowie	9
19. Systemy jakości	7
20. Rodzina	4

Ogólny rodzaj instytucji kształcących

Rodzaj instytucji(*)		Procent
EDU.1	Przedszkole	1,4
EDU.2	Szkoła podstawowa	0,3
EDU.3	Szkoła średnia (łącznie z zawodowymi i technicznymi)	4,5
EDU.4	Uczelnia wyższa	23,0
EDU.5	Instytucja kształcenia ustawicznego lub kształcąca dorosłych	12,9
ASS.1	Organizacja non-profit (regionalna/krajowa)	26,8
ASS.2	Organizacja non-profit (europejska / międzynarodowa)	1,7
ASS.3	Stowarzyszenie uczelni wyższych	1,7
RES	Instytut badawczy	6,3
PUB.1	Władze publiczne (lokalne)	5,2
PUB.2	Władze publiczne (regionalne)	1,4
PUB.3	Władze publiczne (krajowe)	1,4
IND	Firma prywatna (produkcja)	Brak
SER	Firma prywatna (usługi)	0,3
OTH	Inny rodzaj organizacji	3,1

Załącznik II.

Analiza odpowiedzi

W częściach I.-VI. poprosiliśmy respondentów o ocenę problemów jakie napotkali na skali od 1 do 9, w zależności od stopnia trudności.

W celu ułatwienia analizy stworzyliśmy trzy grupy wyników:

1. Nie, w ogóle (punkty 0-1)
2. Mniej więcej (punkty 2-6)
3. Tak, w znacznym stopniu (punkty 7-9)

I. Informacja

Skąd (jak) dowiedzieliście się Państwo o możliwości udziału w programie?

Rodzaj informacji	Nie, w ogóle	Mniej więcej	Tak, w znaczny
-------------------	--------------	--------------	----------------

			m stopniu
Organizacja już wcześniej uczestniczyła w programie współpracy międzynarodowej i stąd też pochodziły informacje.	30,0	9,7	60,3
Poprzez kontakty z partnerami zawodowymi	31,7	16,7	51,6
Poprzez kontakty osobiste	31,7	20,2	48,1
Poprzez forum informacyjne stworzone przez Agencję Narodową	52,3	15,3	32,4
Poprzez informacje rozsyłane przez Agencję Narodową	53,7	16,3	30,0
Poprzez informacje wyszukane w Internecie	50,9	24,4	24,7
Przez przypadek	95,1	2,5	2,4
Inne	97,6		2,4

Problemy w przyswajaniu otrzymanych informacji

Rodzaje trudności	Nie, w ogóle	Mniej więcej	Tak, w znaczny m stopniu
Otrzymane informacje były niewystarczające	54,0	31,7	14,3
Nie było możliwości konsultacji na temat istotnych danych	57,5	29,3	13,2
Wystąpiły problemy językowe	72,1	23,0	4,9
Otrzymane informacje nie odnosiły się do mojego kraju (odstawały od panujących warunków i możliwości)	60,3	29,2	10,5
Z powodu braku odpowiednich informacji wystąpiły trudności w ocenie wymaganego nakładu pracy i obciążenia finansowego związanego z uczestnictwem w programie międzynarodowym	39,4	39,7	20,9
Pewne kluczowe kwestie wystąpiły dopiero w trakcie programu, sytuacja taka wymaga poprzedniego doświadczenia, udziału w takich programach	31,4	36,9	31,7
Wystąpiły inne trudności w zrozumieniu informacji	88,2	0,3	11,5

II. Trudności komunikacyjne w fazie przygotowania i realizacji projektu

Rodzaje trudności w fazie realizacji	Nie, w ogóle	Mniej więcej	Tak, w znaczny

			m stopniu
Trudności komunikacyjne spowodowane były brakiem otwartości ze strony partnerów	68,6	24,4	7,0
Trudności komunikacyjne spowodowane były różnorodnością języków stosowanych w czasie realizacji projektu	70,0	23,7	6,3
Trudności komunikacyjne spowodowane były naszym brakiem znajomości języków obcych	67,6	26,5	5,9
Trudności komunikacyjne spowodowane były brakiem znajomości języków obcych po stronie naszego partnera (-ów)	69,0	23,3	7,7
Trudności komunikacyjne spowodowane były różnym rozumieniem stosowanej terminologii	60,8	26,9	12,2
Trudności komunikacyjne spowodowane były różnicami kulturowymi	58,2	33,4	8,4
Trudności komunikacyjne spowodowane były różnym podejściem, zainteresowaniami oraz celami partnerów, które nie ujawniły się w fazie przygotowania projektu	48,8	38,3	12,9
Trudności komunikacyjne spowodowane były różnym rozumieniem i interpretacją zadań	50,5	35,6	13,9
Trudności komunikacyjne spowodowane były różnymi wymogami dotyczącymi zarządzania i organizacji założonymi przez partnerów	47,4	41,8	10,8
Trudności komunikacyjne spowodowane były różnicami w rozumieniu i zarządzaniu finansami	55,1	34,8	10,1

III. Trudności i problemy w fazie planowania projektu

1. Partnerzy

Rodzaje trudności i problemów	Nie, w ogóle	Mniej więcej	Tak, w znacznym stopniu
Główne cele projektu zostały określone przez Państwa jako przez głównych koordynatorów.	49,8	7,7	42,5
Cele projektu określone zostały wspólnie przez partnerów w oparciu o dialog.	26,1	29,6	44,3
Jako partner projektu brali Państwo udział w określaniu głównych celów projektu	51,9	14,7	33,4
Jako partner projektu nie mieli Państwo wpływu na określenie głównych celów projektu.	82,6	8,0	9,4
Określony cel projektu był zbyt ogólny	64,1	23,4	12,5
Określony cel projektu był zbyt ambitny w świetle możliwości finansowych, czasowych oraz związanych z wymaganym nakładami pracy.	55,7	27,6	16,7
Grupa (-y) docelowe projektu zostały źle określone	84,0	13,9	2,1
Brakowało analizy grupy docelowej projektu	73,5	23,4	3,1
Partnerzy projektu dokonali błędnej analizy potrzeb	72,5	23,3	4,2

Plan działania był nieadekwatny w stosunku do celów projektu	73,2	23,7	3,1
Plan działań projektu był niesystematyczny lub niejasny	67,6	26,5	5,9
Oczekiwany wynik działań projektu nie został dokładnie opisany	65,2	26,8	
Program projektu oraz plan finansowy / budżetowy nie zostały ze sobą ujednoczone	63,4	31,0	5,6
Plan projektu był zbyt szczegółowy	62,0	29,6	8,4
Plan projektu został opracowany dla małego projektu	70,7	21,3	8,0
Plan projektu był nierealistyczny	74,2	19,9	5,9

Jak zmienilibyście Państwo swoje zgłoszenie, gdybyście mieli możliwość ponownego złożenia dokumentów?	Procent
Bez zmian	69,7
Drobne zmiany	12,5
Poważne zmiany	2,8
Inne	15,0

2. Wybór projektu, związku pomiędzy projektem, Komisją, a innymi uczestnikami programu

Powody trudności:	Nie, w ogóle	Mniej więcej	Tak, w znacznym stopniu
Późne podejmowanie decyzji przez Komisję	56,8	17,4	25,8
Procedury biurokratyczne dotyczące wyboru projektu i późniejszych zmian	36,6	31,7	31,7
Komisja obcięła wydatki w budżecie, co miało negatywny wpływ na działania partnerów i wywiązywanie się z terminów	59,9	19,5	20,6
Komisja późno powiadamiała o swoich decyzjach	53,7	20,5	25,8
Cele określone w programie są zbyt ogólne i nie mają przełożenia na praktyczne problemy w danej dziedzinie	53,7	37,9	8,4
Brak dostępu do podobnych projektów, sieci, brak katalogu projektów lub istotnych informacji na temat kwestii priorytetowych	39,4	34,5	26,1
Brak seminariów tematycznych, warsztatów mających na celu wymianę doświadczeń zdobytych podczas uczestnictwa w programach	46,7	33,4	19,9
W przypadku programu Grundtvig, czy byliście Państwo zadowoleni z tematyki i struktury corocznego spotkania koordynatorów?	83,6	6,3	10,1
Brak ustalonych kryteriów wyboru starających się o uczestnictwo w programie	55,7	25,8	18,5
Nieadekwatna ocena	72,1	19,9	8,0
Niewłaściwy podział grantu (w obrębie budżetu lub pomiędzy partnerami)	67,6	24,7	7,7
Niewłaściwy podział grantu spowodowany był złym planowaniem	79,4	17,8	2,8
Niewłaściwy podział grantu spowodowany był ograniczeniami finansowymi wprowadzonymi przez Komisję	70,4	21,6	8,0

Trudności spowodowane były innymi problemami	88,2		11,8
--	------	--	-------------

Poniższa tabela przedstawia informacje na temat procedur biurokratycznych w poszczególnych krajach

Państwo	Odsetek ankietowanych wypowiadających się krytycznie na temat procedur biurokratycznych
Bułgaria	20,0
Estonia	58,1
Węgry	41,9
Łotwa	30,3
Litwa	20,0
Polska	22,2
Rumunia	30,0
Słowenia	22,2
Słowacja	30,0
<i>Razem</i>	287

IV. Problemy w zarządzaniu projektem – Wdrożenie projektu: budowanie zespołu, spotkania, organizacja i administracja zasobami finansowymi

1. Problemy w budowaniu zespołu	Nie, w ogóle	Mniej więcej	Tak, w znacznym stopniu
Niejasne związki oraz podział ról pomiędzy partnerami.	68,6	24,4	7,0
Role partnerów nie zostały formalnie określone w umowie	71,8	21,6	6,6
Umowy partnerskie zawarte w ramach projektu nie były w pełni wypełniane.	69,3	23,7	7,0
Partnerstwo zdominowane było przez głównego koordynatora	77,4	17,0	5,6
Partnerom nie udało się nawiązać poprawnej współpracy	69,7	24,0	6,3
Brak zainteresowania i motywacji ze strony jednego lub wielu partnerów	62,0	30,0	8,0
Partnerzy nie osiągnęli porozumienia w zakresie rozumienia celów projektu	71,1	20,9	8,0
Brak ducha porozumienia międzykulturowego pomiędzy partnerami.	76,7	17,5	5,8

2. Trudności związane ze spotkaniami	Nie, w ogóle	Mniej więcej	Tak, w znacznym stopniu
Spotkania były nieodpowiednio przygotowane i stały się nieefektywne	74,6	19,8	5,6
Spotkania nie skupiały się na głównym celu, wyjaśnienie szczegółów pochłaniało większość czasu i energii	72,8	22,0	5,2

3. Trudności związane z organizacją	Nie, w ogóle	Mniej więcej	Tak, w znacznym stopniu
Kalendarz działań, określenie obowiązków, zadań itp. nie były przygotowane w ogóle lub nieprawidłowo (braki w planowaniu)	66,6	27,1	6,3
Niedociągnięcia w zakresie organizacji i koordynacji we własnej instytucji	71,1	23,3	5,6
Niedociągnięcia w zakresie organizacji i koordynacji partnerów	64,8	29,6	5,6

4. Trudności w administrowaniu finansami	Nie, w ogóle	Mniej więcej	Tak, w znacznym stopniu
W czasie trwania projektu okazało się, iż plan działań nie pokrywał się z planem finansowym	66,9	22,8	7,3
Nieumiejętność zgromadzenia odpowiednich funduszy we właściwym czasie	67,6	20,2	12,2
Wiele trudności spowodowanych było / jest biurokratycznym charakterem księgowości	41,5	35,5	23,0
Oczekiwane przelewy środków z grantu nie dotarły na czas	48,8	18,4	32,8
Nieuzasadnione odrzucenie ksiąg spowodowało dodatkową pracę, opóźnienia i komplikacje	78,4	15,0	6,6

Opóźnione odrzucenie ksiąg spowodowało dodatkową pracę i komplikacje.	73,5	16,7	9,8
Zbyt duże obciążenie finansowe leżące na koordynatorze projektu i na całym zespole	59,9	25,8	14,3
Niejasne zasady finansowe, brak przewodnika i możliwości konsultacji z Komisją i innymi uczestnikami programu	55,1	31,0	13,9

V. Trudności w monitorowaniu projektu, jego ocenie, zgłaszaniu problemów i publikowaniu wyników

1. Trudności w monitorowaniu projektu i jego ocenie	Nie, w ogóle	Mniej więcej	Tak, w znacznym stopniu
Brak monitoringu przeprowadzonego we właściwym czasie	73,2	20,5	6,3
Monitoring nie był wystarczający, by odpowiednio wcześniej wykryć problemy.	68,6	22,5	8,7
Niejasna rola i funkcja osoby / instytucji oceniającej (zewnętrznej lub wewnętrznej)	69,7	19,2	11,1
Grupa beneficjentów projektu oraz sami uczniowie nie uczestniczyli w procesie oceny.	71,8	18,1	10,1
Brak mechanizmów dla koordynatorów, służących do zgłaszania problemów zauważonych podczas samooceny	69,7	21,9	8,4
Brak jasnych standardów zaakceptowanych raportów	66,9	23,0	10,1
Słabość strategii oceny	41,8	51,2	7,0

2. Trudności w publikowaniu wyników	Nie, w ogóle	Mniej więcej	Tak, w znacznym stopniu
Plan projektu nie zawierał oddzielnego planu publikacji wyników oraz odpowiedniego punktu w budżecie	70,0	14,7	15,3
Brak dostępnych wskazówek odnośnie rozpowszechniania wyników.	62,7	22,7	14,6
Po zakończeniu projektu zabrakło środków na publikację wyników (np. koszty druku).	71,4	24,7	13,9
Osoby wdrażające projekt nie miały przygotowanego planu marketingowego	69,7	21,9	8,4
Wyniki projektu nie wzbudziły zainteresowania potencjalnych	73,9	21,6	4,5

grup docelowych			
Rozpowszechnienie wyników projektu nie miało wpływu na daną dziedzinę.	67,9	22,3	9,8
Wyniki nie mogły zostać uaktualnione lub uznane po zakończeniu projektu	72,8	17,4	9,8

VI. Korzyści z projektu (ogólna ocena projektu)

Uczestnictwo w projekcie	Nie, w ogóle	Mniej więcej	Tak, w znacznym stopniu
było korzystne dla mojej organizacji	19,9	5,9	74,2
było korzystne dla oświaty dorosłych w moim kraju	29,6	17,1	53,3
było korzystne dla naszej codziennej pracy	24,4	15,0	60,6
było korzystne dla uaktualnienia naszej oferty (konkretne produkty, wydajność, nowe umiejętności)	23,7	10,1	66,2
było rodzajem nauki dla mojej organizacji	21,6	12,2	66,2
promowało dalszą współpracę międzynarodową	23,7	9,4	66,9
polepszyło wizerunek mojej organizacji i przyczyniło się do nawiązania nowych kontaktów	22,0	12,1	65,9
przyczyniło się do lepszego zrozumienia kwestii interkulturowych i europejskich	24,0	16,8	59,2
przyczyniło się do poprawy sytuacji finansowej mojej organizacji	47,0	30,0	23,0

Załącznik III.

VII. Ogólna ocena trudności

Następujące problemy zostały ocenione na skali od 1 do 5 (dane w procentach)

1 – żadnych trudności - 5 największe trudności

Ogólna ocena trudności napotkanych w trakcie trwania projektu	1	2	3	4	5
Odnalezienie i uzyskanie odpowiednich informacji	50,9	24,7	13,6	5,2	5,6
Odpowiednie zrozumienie informacji	47,4	28,2	12,2	6,3	5,9
Trudności w komunikacji pomiędzy instytucjami udzielającymi	48,1	23,7	15,0	7,3	5,9

grantu a partnerami					
Trudności w planowaniu projektu, odnoszące się do współpracy pomiędzy partnerami	52,6	25,8	12,5	5,6	3,5
Trudności w planowaniu projektu, odnoszące się do współpracy pomiędzy Komisją, a pozostałymi uczestnikami programu	52,6	22,3	12,2	5,2	7,3
Trudności w budowaniu zespołów i organizacji spotkań	61,4	23,0	9,4	3,5	2,8
Organizacja projektu	57,5	24,7	10,8	4,5	2,5
Trudności przy monitoringu wewnętrznym, składaniu raportów oraz ocenie	54,7	25,8	8,4	5,9	5,2
Trudności występujące przy publikacji wyników	63,4	15,0	9,1	4,2	8,3
Trudności występujące przy utrzymaniu efektów projektu	61,4	12,5	9,4	9,1	7,6

**Opracowane przez węgierski zespół MALL:
Zoltan Karpati
János Sz. Tóth
Endre Zibolen**

II. Nie musisz odkrywać Ameryki od nowa! Cel to nauka przez doświadczenie.

Streszczenie dyskusji grup panelowych – wyniki, oświadczenia i doświadczenia.

Główny koordynator otrzymał raporty na temat grup docelowych z dziewięciu krajów. Niniejszy dokument stanowi streszczenie wyników, usystematyzowanych wedle struktury kwestionariusza i podzielonych na dwa działy:

- A) Rezultaty, wnioski z doświadczeń oraz
- B) Zalecenia.

Metoda opracowywania raportów na temat grup docelowych: edytor nie podał nazw krajów, z których pochodziły cytowane wnioski, chyba, że były one sprzeczne z innymi lub charakterystyczne dla danego kraju. Podobne wyniki zostały połączone poprzez wybór opinii na ten sam temat, pochodzących z różnych krajów. Zarówno w przypadku wyników, jak i zaleceń, edytor starał się zwracać uwagę na elementy najczęściej pojawiające się oraz najważniejsze, co nie oznacza oczywiście, iż wyniki znajdujące się pod koniec listy są mniej istotne.

1.1 Informacje i komunikacja

W większości przypadków koordynatorzy wolą tworzyć zespół projektu z osób im znanych. Poczucie zaufania i bezpieczeństwa oraz porozumienia tworzy się wówczas łatwiej. Ma to zwłaszcza znaczenie w przypadku dłuższych projektów. Ludzie dzielą się informacjami podczas spotkań, seminariów, konferencji. Sukces obecnie realizowanych projektów zależy wyłącznie od kontaktów prywatnych. Zbyt mało robi się w celu umożliwienia poszukiwań potencjalnych partnerów. Ponadto brakuje kryteriów oceny potencjalnych partnerów. Aby poszukiwanie partnera było udane, niezbędny jest nie tylko jego adres i zakres czynności, lecz również pomoc i wsparcie konsultantów i pośredników.

Większość respondentów miała już wcześniej okazję uczestnictwa w programach międzynarodowych lub współpracowała z instytucjami zagranicznymi. Informacje uzyskane z Internetu lub od Agencji Narodowych odgrywały tu mniej istotną rolę. Prawie nikt nie dowiedział się o interesującym go projekcie przez przypadek.

Ilość informacji elektronicznych jest ogromna. Niestety nie wszystkie kraje i organizacje mają równe szanse w tej dziedzinie. Aby zmniejszyć przepaść dostępności Internetu, informacje na temat projektów powinny być również publikowane w masmediach – w telewizji oraz w prasie.

W dziedzinie pracy z komputerem problemem jest brak odpowiedniego sprzętu oraz umiejętności. W przypadku organizacji i instytucji z terenów wiejskich i małych miasteczek, braki techniczne uniemożliwiają współpracę za pomocą Internetu (na przykład w przypadku programu Leonardo da Vinci niezbędnym jest wypełnienie odpowiedniego formularza on-line).

Nie istnieje baza danych na temat projektów i programów. Jej stworzenie umożliwiłoby uniknięcie sytuacji, kiedy to różne organizacje składają propozycje bardzo podobnych projektów. Organizacje te mogłyby współpracować w tym samym projekcie, co spowodowałoby większą spójność programów.

Istnieje potrzeba zapewnienia usług doradczych, nie tyle informacyjnych, co wspomagających tworzenie projektu. Agencje Narodowe zazwyczaj radzą jak sformułować wniosek, natomiast nie doradzają przy określaniu tematyki projektu.

Brak dostępu do informacji nie jest dużym problemem. Większą trudność stanowi fakt, iż ludzie zapewniający informacje nie mają żadnych praktycznych doświadczeń w dziedzinie zarządzania projektami, czy nawet w dziedzinie przygotowania wniosków. Informacja, którą zapewniają jest więc bezużyteczna.

Oprócz korzystania z for informacyjnych Agencji Narodowej, wiele korzyści przynosi również osobista wizyta w Agencji.

Niektóre firmy zarabiają na doradzaniu i pisaniu planów projektów w języku angielskim. Jednakże usługi te są niezwykle kosztowne. Jeśli dany projekt nie dostanie dofinansowania, pieniądze te będą zmarnowane.

Największym problemem przy przetwarzaniu otrzymanych informacji okazała się niemożność przewidzenia przyszłych problemów, związanych z wdrożeniem projektu. Z powodu niewystarczających informacji, dostępnych w fazie wstępnej projektu trudno było oszacować jego całkowity koszt. Informacje na temat finansów projektu były niepełne.

Największe problemy związane były z dwoma kwestiami: brak doświadczenia we wdrażaniu podobnych projektów oraz niepełne informacje dostarczane przez koordynatorów projektu.

Dane dostępne podczas trwania projektu były niepełne, a nawet sprzeczne ze sobą, co przyczyniło się do zamieszania organizacyjnego oraz zwiększenia niezbędnego nakładu pracy (Phare). Niemożliwym było oszacowanie na podstawie dostępnych informacji nakładu pracy oraz środków finansowych, koniecznych dla wdrożenia projektu.

Należałoby ograniczyć również biurokratyczną terminologię oraz administrację finansową.

Coroczne spotkania koordynatorów programu Grundtvig są niezwykle jednostronne, poświęcone jedynie kwestiom zadań do wykonania. Nie rozwija się podczas nich żaden dialog. Poczyniono wiele sugestii, odnoszących się do postępujących prac, jednakże organizatorzy projektu nie byli nimi zainteresowani, nawet jeśli chodziło o możliwe udoskonalenie procesów wdrażania projektu.

Zbyt mało uwagi poświęca się faktowi, iż instytucje edukacyjne nie są szczególnie zainteresowane uczestnictwem w projektach międzynarodowych. Należy powziąć kroki, zmierzające do zwiększenia ich zainteresowania w tej dziedzinie. Pewnego rodzaju bodziec, czy motywacja niezbędne są, aby dana instytucja zwróciła się o pomoc do Agencji Narodowej. Warsztaty organizowane przez Agencje mają charakter głównie informacyjny.

Niezwykle istotna jest możliwość spotkania się bezpośredniego lub w grupach i przedyskutowania kluczowych kwestii, dotyczących przygotowania i wdrożenia projektu. Nie wszystkie problemy mogą być przecież rozwiązane za pośrednictwem poczty elektronicznej, faksu, czy też telefonu.

Ilość dostępnych informacji jest wystarczająca dla doświadczonych partnerów, jednak niepełna dla instytucji uczestniczących w projekcie po raz pierwszy.

Często te same instytucje uczestniczą w projektach wielokrotnie, podczas gdy inne powinny być poinformowane na temat technicznych szczegółów uczestnictwa w projektach – wysuwania nowych pomysłów, celów warsztatów, itd.

Konferencje tematyczne dają liczne dowody na fakt, iż istnieje grono doświadczonych i odpowiednio przeszkolonych instytucji, które z powodzeniem ubiegają się o Fundusze Strukturalne, czy też o dotacje z Europejskiego Funduszu Socjalnego. Niestety nie wszystkie sektory rynku są wśród nich reprezentowane. Krąg wnioskodawców powinien być znacznie poszerzony.

Różnice kulturowe pomiędzy partnerami są czasem oczywiste. Zdarza się, iż jesteśmy niedoceniani przez ludzi z Europy Zachodniej, którzy „włączają nas” tylko po to, aby zwiększyć swoje szanse na wybór.

Czasem można było odnieść wrażenie, iż decyzja zapadła, doszło do porozumienia, a jednak partnerzy nie zgadzali się ze sobą. Z drugiej jednak strony, istotnym jest fakt współpracy z zagranicą i pokonywania tychże różnic.

Poważnym problemem są trudności językowe oraz rozumienie poszczególnych terminów. Uczestnicy projektów podkreślali, iż pomimo, że oni sami nie mieli problemów ze znajomością języków obcych, ich partnerzy wciąż powinni ją szkolić, aby nie mieć problemów z komunikacją.

Problemy językowe mogą być poważniejsze, niż wydaje się to na pierwszy rzut oka (zwłaszcza, jeśli chodzi o współpracę z partnerami mówiącymi po włosku, hiszpańsku, czy francusku).

Wielu starających się o uczestnictwo w programach musiało zrezygnować ze względu na fakt, iż nie byłoby w stanie pokryć kosztów tłumaczenia ustnego i pisemnego.

Z powodu braku znajomości terminologii unijnej w językach obcych, niektórzy partnerzy usiłowali modyfikować cele wstępne i umowy finansowe projektów.

Brakuje porozumienia w kwestii istoty projektów oraz zasad zarządzania nimi.

Brakuje również jasnych, zrozumiałych i łatwo dostępnych informacji na temat celów priorytetowych poszczególnych projektów unijnych na kolejny rok.

Istnieje potrzeba zapewnienia szczegółowych informacji w języku angielskim na temat wymogów, obowiązujących przy wdrażaniu programów PHARE, czy innych finansowanych przez Unię Europejską. Niestety w pozostałych językach dostępne są jedynie niepełne i nieoficjalne streszczenia tychże wymogów.

1.2 Planowanie projektu i zarządzanie nim.

Istnieją dwa główne powody problemów w tej dziedzinie: opóźnienia w akceptacji projektu (a co za tym idzie w przelewie pierwszych środków) oraz opóźnienia w przelewach ze strony Komisji lub partnera.

Starający się o udział w programie wkładają wiele wysiłku i czasu w tworzenie propozycji projektu, a długo nie znajdują odpowiedzi Komisji. Jednocześnie dołączenie do innych projektów lub pozytywna odpowiedź na nowe propozycje współpracy są dosyć ryzykownymi posunięciami.

Mniejsze i biedniejsze organizacje nie są w stanie rozpocząć projektu bez środków z Unii Europejskiej. Mogą również mieć problemy z ukończeniem go na czas.

W kilku przypadkach partnerzy musieli uciekać się do pożyczek, w celu umożliwienia prowadzenia swoich działań. To właśnie ten fakt powstrzymuje ich przed ponownym uczestnictwem w programie.

Roczne projekty są zbyt krótkie, ich cele są osiągane jedynie częściowo, a często brakuje środków na kontynuację prac nad celem głównym.

Należy również rozważyć kwestie społeczne projektów. Niemożliwym jest staranie się o środki unijne, jeśli program nie zawiera odniesienia do danego problemu społecznego (na przykład kwestii zatrudnienia) – program Phare w Rumunii.

Z powodu braku funduszy musiano przerwać udany projekt. Jego autorzy nie byli w stanie zatrudniać ludzi wyszkolonych w trakcie trwania projektu – program Phare w Rumunii.

Czasami fundusze nie trafiają do odpowiednich beneficjentów. Należy rozwinąć system alokacji tak, aby poprawić system kontroli nad nimi.

Zdarza się wciąż zderzenie ze „starą mentalnością”. Niektórzy sądzą, iż uczestnictwo w programie międzynarodowym wiąże się jedynie z koniecznością częstych wyjazdów za granicę.

Lata dziewięćdziesiąte charakteryzowały się przyznawaniem środków bez odpowiedniej kontroli oraz niesprawiedliwością w ich rozdziale. Obecnie procedura ta zmieniła się znacznie, stając się jednocześnie o wiele bardziej biurokratyczną. Jednocześnie należy zauważyć, iż warunki międzynarodowych programów edukacyjnych są znacznie bardziej sprzyjające, niż w przypadku pozostałych programów.

Zespoły napotykają najpoważniejsze problemy przy tworzeniu budżetu projektów oraz przy nadmiarze wymagań, dotyczących księgowości finansowej.

Również nadmiernie szczegółowe plany zostały ocenione negatywnie. Partnerzy powinni mieć jasny opis oczekiwanych wyników projektu oraz projektu jako takiego.

Częstymi problemami, napotykanymi przy współpracy z Komisją były biurokracja, brak dostępu do podobnych projektów, brak katalogu projektów oraz szczególnych kryteriów wyboru, stosowanych w stosunku do starających się o uczestnictwo w programie.

Projekty odrzucone.

Jeśli chodzi o odrzucone projekty, ankietowani przyznali, iż wina leżała zarówno po stronie ich organizacji, jak i po stronie Komisji. Odrzucenie zawsze było oparte na opinii eksperta. W innych przypadkach okazało się, iż to budżet był źle opracowany.

Ankietowani zgadzają się z zasadami księgowości. Jednakże w dziedzinie księgowości finansowej istnieje wiele zbędnych formalności i biurokracja.

Zdania na temat cięć środków są podzielone. Czasem pracownicy działu finansów nalegali na utrzymanie tego samego zakresu obowiązków, a czasem pytali, które zadania mogą zostać wykreślone.

Często zapomina się, iż instytucje edukacyjne mają trudności w finansowym utrzymaniu pełnej księgowości oraz koordynowaniu działań projektu. Ponieważ jednak ich praca ma niezwykle znaczenie dla powodzenia projektu, wydatki te powinny być uwzględnione w projektach. Tymczasem, w niektórych programach Socrates koszty utrzymania pracowników są mocno ograniczone.

W wielu krajach kandydujących organizacje pozarządowe nie dostają od rządu żadnego wsparcia finansowego. Fundacje zapewniają wsparcie wyłącznie na cele związane z programami, a nie na bieżące działania. Przeznaczenie tych środków na koszty związane z utrzymaniem pracowników lub komunikacją jest zabronione. Program Grundtvig wymaga wsparcia ze strony władz danego kraju – środki te mają być przeznaczone na koszty związane z utrzymaniem pracowników. Z tego właśnie powodu organizacje pozarządowe napotykają poważne trudności na drodze do współpracy międzynarodowej.

Jednym z najbardziej mylnych przekonań, dotyczących projektów międzynarodowych jest to mówiące o funduszach. Prawda jest taka, że projekty europejskie nie mają na celu zarobienia

pieniędzy. Dana instytucja może poprzez uczestnictwo w projekcie zdobyć dodatkowe środki jedynie w przypadku, kiedy już takowe środki posiada.

Organizacja pozarządowa zapewniła szkolenia na temat przedsiębiorczości, jednak pod koniec programu samorząd lokalny wycofał się ze współpracy z organizacją społeczną (program Phare w Rumunii)

Zdarza się, iż główny koordynator dominuje pomiędzy partnerami. Z drugiej jednak strony koordynatorzy zgłaszali brak zainteresowania ze strony partnerów. Zjawiska te mogą być ze sobą powiązane – niezdrowa dominacja głównego koordynatora zniechęca pozostałych partnerów do działania.

Należy zagwarantować równe możliwości dla partnerów z Europy Wschodniej i Zachodniej. W przypadku rozdziału środków na mobilność różnicuje się pomiędzy tymi dwoma częściami kontynentu, pomimo iż wydatki obu stron są jednakowe. Stąd też partnerzy z Europy Wschodniej i Środkowej nie mogą uczestniczyć we wszystkich spotkaniach.

Niekompetencja pracowników rządowych, niezgodności w bieżącym ustawodawstwie finansowym i księgowym, problemy z podatkiem od wartości dodanej (VAT) również utrudniają pracę nad projektami.

Zmiany w prawie danego kraju (np. obowiązkowa podwyżka minimalnej pensji) były nie do pogodzenia z wymogami programu. Spowodowało to znaczne trudności i postawiło instytucję w trudnej sytuacji finansowej (program Phare w Rumunii).

Projekty budżetów projektów Unii Europejskiej muszą być przygotowywane w EURO, podczas gdy w niektórych krajach kandydujących władze współfinansujące projekt określają wydatki w walutach narodowych. W takiej sytuacji, z powodu strat ponoszonych przy przeliczaniu walut, niemożliwym jest przewidzenie potencjalnych zmian w finansowaniu.

Niezbędnym jest zapewnienie możliwości konsultacji dla ludzi odpowiedzialnych za finanse projektów na szczeblu krajowym, zwłaszcza jeśli chodzi o projekty programu PHARE.

Wydaje się, iż osobom zatrudnionym w administracji finansowej na szczeblu krajowym i regionalnym zależy jedynie na utrzymaniu swoich stanowisk i wynagrodzeń, a nie na pomocy w zadaniach projektowych.

Biurokracja w dziedzinie finansów jest niezwykle rozbudowana. Wiele wysiłku trzeba włożyć w przygotowanie raportów finansowych. Niekiedy wydaje się, iż koszt ołówków jest ważniejszy, niż wpływ projektu na grupy docelowe.

Komisja kładzie zbyt duży nacisk na aspekty projektu związane z budżetem, a partnerzy nie znają szczegółów na temat właściwych kryteriów oceny projektu.

Czynności administracyjne są coraz bardziej skomplikowane. Zwiększenie nakładu pracy administracyjnej zabiera cenny czas, który mógłby być poświęcony na pracę zawodową.

Faza wstępna projektu jest niezwykle istotną częścią całego procesu, ponieważ szczegóły (takie jak role i zadania partnerów, rozkład czasowy zadań, budżet, itp.) omawiane są podczas spotkań / seminariów wstępnych.

Najistotniejszym elementem projektu jest rola koordynatora. Od kompetencji i motywacji koordynatora, jak również od jego umiejętności współpracy i komunikacji z partnerami zależy powodzenie całego projektu. Projekt wymaga „uczciwości” w dziedzinie określania zadań i podziału środków pomiędzy partnerami.

W większości przypadków cały wysiłek leży po stronie głównego koordynatora, którego partnerzy ponoszą mniejszą odpowiedzialność za projekt.

Brakuje odpowiednich umiejętności, istnieją przypadki, w których zadania nie były dokładnie wypełnione, a terminy niedotrzymane.

W raportach o projekcie jego uczestnicy powinni otwarcie wyrażać swoje zdanie, sugestie i wymagania, opisując problemy i wysuwając propozycje poprawy sytuacji.

Uczestnicy projektu pracują nad nim poza swoim normalnym zakresem obowiązków. Problem stanowi zbudowanie zwartej grupy międzynarodowej bez jasnego opisu wszystkich zadań projektu. Brak czasu podczas wdrażania projektu jest najczęściej wymienianą trudnością. Stąd też odpowiednie planowanie zadań, jak i planowanie finansowe mają kluczowe znaczenie.

1.3 Monitoring, ocena i publikacja wyników projektu.

Zdarza się, iż stworzenie raportu z monitoringu jest niezwykle czasochłonne, zwłaszcza, gdy raportu dokonuje Komisja. Zasady powinny być takie same dla wszystkich raportów.

Mechanizm zgłaszania komentarzy na temat każdego etapu projektu wspomaga szybką reakcję na ewentualne niedociągnięcia planu.

Zaleca się, aby organizacje wspierające uczestników projektów przyczyniały się do ostatecznej oceny ich osiągnięć, a nie jedynie wspomagały finansowo.

Najczęściej Agencje Narodowe nie publikują swojej ostatecznej oceny, co stanowi element zniechęcający dla wielu organizacji.

Ocena nie powinna składać się jedynie z elementów teoretycznych. Równie istotna jest ocena innowacji i osiągnięć, jak również części organizacyjnej i finansowej projektu.

Niezwykle wysoki jest koszt zewnętrznych ekspertów. Zazwyczaj zespoły projektowe, zwłaszcza w przypadku mniejszych projektów nie mogą sobie pozwolić na ich zatrudnienie.

Komentarze na temat odrzuconych propozycji były bardzo krótkie, gdyż prawdopodobnie nie były one w ogóle przeczytane.

Nie podaje się konkretnych powodów, dla których projekt został odrzucony, stąd też trudno wyciągnąć z faktu odrzucenia jakiegokolwiek wniosku.

Brakuje komentarzy, odpowiedzi na naszą ocenę. Czasami nie ma również odpowiedzi na sugestie, dotyczące oceny. Wydaje się, iż ocena jest jedynie kolejnym zadaniem do wykonania, jej wyniki rzadko brane są pod uwagę.

Czasem pozytywne komentarze na temat oceny nadchodziły od koordynatora, natomiast nigdy z Brukseli.

Nawet w przypadku, gdy dana instytucja jest oceniona pozytywnie i odnosi sukcesy, np. szkoląc dorosłych do zawodów z branży budowlanej przez ponad dziesięć lat i tak wydaje się, że Centrum Pracy nie jest zainteresowane promocją zatrudnienia.

Kultura samooceny potencjalnych propozycji projektów jest niewystarczająca.

Wiele organizacji, zwłaszcza na terenach wiejskich obawia się, iż nie będą oni w stanie podolać wymaganiom, stąd też nawet nie składają propozycji projektów.

Słabość metod oceny, brak jasnych standardów przyjętych raportów, jak również fakt, iż grupa beneficjentów projektu nie brała udziału w jego ocenie to najczęściej wymieniane problemy. Niekiedy w ogóle nie było monitoringu.

Osoba oceniająca powinna być zaangażowana w projekt od początku jego trwania. Mogłaby wówczas na bieżąco informować o wadach i zaletach projektu. Tylko wtedy byłaby to działalność konstruktywna, a nie destruktywna.

Niezwykle pomocna dla managerów projektu byłaby lista dobrych (i tanich) ekspertów.

Publikacja informacji na temat projektu powinna rozpocząć się wraz z rozpoczęciem projektu.

Konieczne są również praktyczne warsztaty na temat organizacji rozpowszechniania informacji.

Wszystkie wyniki projektów Unii Europejskiej powinny być dostępne w Internecie tak, abyśmy nie musieli odkrywać Ameryki od nowa.

Należy zapewnić kontynuację i trwałość wyników projektów.

Problemy w rozpowszechnianiu informacji na temat projektów.

Plan projektu często nie zawierał dodatkowego planu rozpowszechniania informacji po jego zakończeniu. Pomimo, iż publikacja danych o projekcie nie miała wpływu na główne trendy danej dziedziny, to jednak grupy docelowe wykazywały zainteresowanie wynikami.

Udane projekty powinny być kontynuowane jako projekty publikacji – jeśli dany projekt nie zawierał dodatkowego planu rozpowszechniania informacji.

Należy stworzyć katalog wyników ukończonych projektów. Zapewniłoby to informacje dla nowych zespołów na temat nowych inicjatyw w dziedzinach, które do tej pory nie zostały objęte żadnym projektem.

Najlepszą metodą publikacji danych o projekcie jest stworzenie nowego, będącego jego kontynuacją.

Istnieje potrzeba zebrania zarówno pozytywnych, jak i negatywnych doświadczeń w dziedzinie rozpowszechniania wyników projektów we wszystkich krajach (w językach narodowych). Jest to niezwykle istotna kwestia, ponieważ zazwyczaj brakuje środków na publikację danych na temat wyników projektów.

Również Agencje Narodowe powinny prezentować pozytywne przykłady udanej publikacji wyników projektów, na przykład w wydawanych przez siebie broszurach.

Istnieje potrzeba szkolenia ekspertów we własnym kraju.

2. Zalecenia członków grup roboczych.

2.1 Informacja i komunikacja

Bardzo potrzebne są osobiste spotkania i warsztaty pozwalające na zbieranie informacji.

Jako regularną procedurę należy wprowadzić organizację dni i szkoleń propagujących informacje na temat projektów.

Szkolenia i wizyty przygotowawcze z udziałem partnerów przed przedstawieniem propozycji, jak również wspólne planowanie projektów, są bardzo przydatne.

Bardzo użyteczne są kursy dla potencjalnych managerów projektów.

Uczestnicy zgadzają się, że kluczowym warunkiem wstępnym jest pozyskanie i doskonalenie umiejętności komunikacji w zarządzaniu przez managerów projektów.

Przed przygotowaniem projektu należy opracować następujące zagadnienia:

- możliwość uzyskania informacji, jej dostępność i łatwość zrozumienia,
- możliwość prowadzenia konsultacji (twarzą w twarz, na drodze elektronicznej, etc.),
- możliwość szkolenia podczas przygotowywania propozycji projektów.

Należy zwiększyć dostępność informacji podczas procesu poszukiwania partnerów, uzupełnionego przez osobiste porady i dane referencyjne.

Określenie działań w ramach projektu powinno być przeprowadzone lepiej i bardziej szczegółowo podczas spotkań partnerów. Należy również upewnić się, że wszyscy uczestnicy je zrozumieli.

Nie docenia się znaczenia różnic kulturowych i różnic związanych ze znajomością języków, jako źródeł problemów.

Niewystarczający jest dostęp do informacji o zatwierdzonych i udanych projektach, co pozwalałoby na uzyskanie pewnej orientacji i doświadczenia. Należałoby również publikować materiały informacyjne o najważniejszych aspektach projektów, np. o tym jak przygotować opis projektu, zapewnić jego monitorowanie, czy rozpowszechnić jego wyniki.

Na stronach internetowych Agencji Narodowych potrzebne są bardziej szczegółowe i łatwiejsze do zrozumienia informacje.

Wymagane są bezpośrednie kontakty z osobami podejmującymi ostateczne decyzje.

Potrzebne są regularne dni/godziny informacyjne w ramach działania Agencji Narodowych, należy organizować regularne spotkania informacyjne, a ich terminy powinny być znane z dużym wyprzedzeniem.

Kwalifikacje niektórych ekspertów i pracowników Agencji Narodowych powinny być wyższe. Niektórzy eksperci nie spełniają wymaganych kryteriów. Agencje Narodowe powinny służyć pomocą i radą, a nie tylko wymagać formalnej dokumentacji.

Agencja Narodowa powinna przedstawić program w różnych regionach kraju, ponieważ regionalne osoby kontaktowe programu nie zawsze dostarczają wystarczających informacji na szczeblu regionalnym.

Materiały i informacje powinny być dostępne w językach narodowych, muszą być jasno przedstawione i zrozumiałe. Główną grupą docelową są nowi uczestnicy.

Nowi uczestnicy potrzebują szkoleń na temat „jak uzyskać odpowiednie informacje” zgodnie z:

- rodzajem projektu jaki należy wprowadzić w życie,
- metodami zwiększania przepływu informacji pomiędzy różnymi typami instytucji,
- działalnością doradczą na rzecz osób promujących projekty i liderów społeczności.

Praca Agencji Narodowych w zakresie jakości (we wprowadzaniu podprogramów programów PHARE) nie zawsze jest odpowiednia; należy zapewnić możliwość bezpośredniej komunikacji z odpowiednim biurem programu UE.

Istnieje potrzeba uaktualnienia Glosariusza Nauczania Dorosłych w Europie (Glossary of Adult Learning in Europe), opublikowanego ostatnio przez EAEA w celu zebrania 100-150 terminów najczęściej stosowanych w projektach międzynarodowych.

Zrozumienie terminologii i definicji wykorzystywanych w projekcie zapewnia, że nie dochodzi do nieporozumień i niejasności, dotyczących celów projektu i jego koordynacji.

Uczestnicy zalecają skupienie się na nauczaniu interkulturowym, aby dowiadywać się więcej o różnych kulturach i zwyczajach.

2.2 Planowanie projektów i zarządzanie nimi

Uczestnicy proponują, by Komisja skróciła okres oceny, a decyzje i odpowiedzi, dotyczące zatwierdzenia powinny być szybsze.

Należałoby stworzyć fundusz narodowy, który zapewniałby źródło wkładów własnych, przewidzianych w budżetach propozycji dużych projektów, wybranych przez Brukselę.

Wszyscy uczestnicy i zespoły powinni być jak najbardziej zaangażowani w planowanie.

Niezmiernie istotnym jest, aby koordynator i wszyscy partnerzy znali i rozumieli swe zadania.

Należy stworzyć fundusze projektów na szczeblu narodowym, aby wspierać niewielkie zaangażowane strony i początkujących w kompletowaniu ich wkładów i radzeniu sobie z problemami finansowymi, wynikającymi z projektów międzynarodowych. Fundusze projektu powinny zostać utworzone i zarządzane przez odpowiednie ministerstwa i agencje narodowe. Bardzo pomocny może być łatwy dostęp do współfinansowania z projektu narodowego, szczególnie w zakresie zaangażowania organizacji pozarządowych, nowych uczestników i niewielkich organizacji.

Należy usprawnić szkolenia dotyczące księgowości, w kwestii bardziej zrozumiałego języka. Należy również przedstawić wymagania i konkretne przykłady.

Innym zaleceniem jest pozwalanie na większą elastyczność we wprowadzaniu zmian w zakresie limitów budżetowych, dotyczących różnych celów w przypadku zatwierdzonych projektów.

Należałoby stworzyć program promujący instytucjonalizację i integrację, w celu uzyskania lepszej atmosfery lokalnej, społecznej i gospodarczej dla projektu.

Wizyty przygotowawcze zorganizowane przez koordynatora, przy uczestnictwie wszystkich partnerów, mogłyby być dobrą podstawą stworzenia zgranego zespołu. Cele projektu, również ewentualne dzielenie zasobów i zadań, byłyby później dużo zgodniejsze i bardziej przejrzyste.

Najlepszą gwarancją skutecznego zarządzania projektami jest doświadczenie we współpracy międzynarodowej w roli partnera projektów europejskich.

Ważną kwestią jest zapewnienie zaangażowanym stronom (aktywnym zawodowo profesjonalistom) szkoleń z doświadczonymi managerami projektów.

Niska samoocena potencjalnych propozycji projektów ze strony samych zgłaszających powstrzymuje ich przed złożeniem podania. Wiele organizacji, szczególnie na obszarach rolniczych uważa, że nie będzie w stanie spełnić wymagań unijnych; dlatego nawet nie próbują przygotowywać propozycji.

Środki na wizyty przygotowawcze projektów powinny być lepiej dzielone i udostępniane zgodnie z określonymi zasadami. Jednym ze sposobów poprawy sytuacji może być bardziej klarowne uwzględnienie projektów Grundtvig 2 w ramach pierwszego etapu Grundtvig 1 (i/lub 4).

Należy opracować bardziej zróżnicowany system wprowadzania własnego wkładu przez wnioskodawców. Najniższy procent samofinansowania powinien być obniżony do 15% (na przykład dla organizacji pozarządowych, dla tych, którzy pracują z trudno dostępnymi grupami społecznymi, dla organizacji rolniczych). Jeśli wkład własny stanowi 40-50%, lub więcej budżetu projektu, niektóre organizacje (przede wszystkim organizacje pozarządowe i stowarzyszenia na szczeblu lokalnym) pozostaną poza projektami międzynarodowymi i współpracą na szczeblu europejskim.

Informacje zwrotne, dotyczące odrzuconych propozycji powinny być bardziej obszerne, aby pozwolić autorom tych propozycji na zdobycie nowej i przydatnej wiedzy.

Niektóre grupy docelowe, takie jak niepełnosprawni, powinny uzyskiwać więcej funduszy na swoje projekty.

Opracował Janos Sz. Tóth

III. Wnioski

Na podstawie głównych wniosków i rezultatów działalności MALL, poprzedzających sformułowanie zaleceń, opracowano poniżej przedstawione ogólne wnioski z badań.

1. Rozszerzanie zakresu partnerstwa, przekraczanie progu kontaktów osobistych w celu stworzenia lepszych podstaw instytucjonalnych.

Obecnie udane projekty są najczęściej prowadzone na podstawie relacji osobistych, a tylko niewielka grupa zaangażowanych stron jest w stanie przyłączyć się do programów na szczeblu międzynarodowym. Poprzez dalszą decentralizację procesu można zdecydowanie zwiększyć liczbę zaangażowanych instytucji, prowadzących nauczanie dorosłych i stworzyć bardziej odpowiednie warunki instytucjonalizacji międzynarodowych działań w ramach projektu, jako integralną część rozwoju teorii i praktyki szkolenia i oświaty na szczeblu instytucjonalnym (szkoły, stowarzyszenia, korporacje i inne zaangażowane strony) i narodowym.

2. Spójność różnych programów.

W porównaniu do państw członkowskich UE, praktyka funkcjonowania systemów instytucji w państwach kandydackich charakteryzuje się istnieniem zdecydowanie większej ilości formalności i wyższą niepewnością, co jest szczególnie cechą współpracy pomiędzy sektorami rządowym, organizacji pozarządowych, prywatnym i biznesu. Paradoksem jest, że mimo tego, że społeczeństwo obywatelskie jest porównywalnie słabsze w państwach kandydackich, instytucje i hierarchie państwowe i rynkowe są również mniej otwarte. Należy usprawnić współpracę pomiędzy różnymi Dyrektoriatami Generalnymi Komisji, aby skuteczniej harmonizować programy z oczekiwaniami społeczeństwa i rynku.

Uczestnicy z niektórych państw kandydackich, biorący udział w programach Socrates, Leonardo, Grundtvig i Phare uważają, że szczególnie trudno zaangażować profesjonalne grupy społeczeństwa obywatelskiego, w tym grupy typu non-profit zajmujące się oświatą dorosłych, w przygotowywanie obszaru rozwoju zasobów ludzkich, stanowiącego część narodowych planów rozwoju, lub w programy akcesyjne Funduszy Strukturalnych i Europejskiego Funduszu Społecznego, czy w programy SAPARD i Rozwoju Regionalnego. Problemem jest również proporcja wspierania oświaty dorosłych w ramach tych programów.

3. Integracja partnerstwa na szczeblu lokalnym

Wszystkie programy promujące lokalną integrację powinny zawierać priorytety, mające na celu stworzenie lepszych warunków lokalnych, społecznych i gospodarczych dla oświaty dorosłych i projektów oświatowych, jak również wspieranie lokalnych i regionalnych kontaktów partnerskich.

Rola administracji lokalnej i jej podejście do wspierania projektów oświaty dorosłych i rozwoju edukacji są przez uczestników uważane za szczególnie istotne. Wskazówki dotyczące kluczowych dokumentów, określających politykę kształcenia przez całe życie w UE muszą zostać wprowadzone przez rządy narodowe i agencje do programu szkolenia kadr administracji publicznej w zakresie integracji europejskiej.

Podczas opracowywania programów oświaty dorosłych i innych programów oświatowych, Komisja powinna uznawać za priorytet przekonywanie do idei lokalnych władz, jak również łączyć oświatę dorosłych z innymi programami, takimi jak programy Komitetu Regionów, rozwoju przedsiębiorczości lokalnej i regionalnej, czy usprawnienia lokalnej i regionalnej administracji publicznej.

4. Rozwój kultury współpracy

Wszyscy uczestnicy programu MALL są przekonani, że elementem współpracy międzynarodowej, stwarzającym najwięcej problemów i stanowiącym największe wyzwanie jest nieudolna biurokracja Komisji w procesie wyboru projektów, podejmowania decyzji, płatności, zatwierdzania raportów śródkresowych i końcowych, wymagań dotyczących księgowości i raportów z działalności. Komisja musi skrócić okres oceny, podejmowania decyzji i dostarczania informacji zwrotnych dotyczących zatwierdzenia danego projektu.

Natychmiastowy rozwój następujących działań dodatkowych uznawany jest za korzystny:

- Rozwój kultury i metodologii samooceny i oceny projektów, zarządzanie projektami.
- Doradztwo na temat wiedzy o kształceniu przez całe życie, zarządzaniu projektami, w tym umiejętności zarządzania finansami, rozwijanie umiejętności interkulturowych.
- Warsztaty szkoleniowe, szkolenia, praktyki dla osób działających w głównych obszarach wspomnianych w punkcie o doradztwie w sekcji nr 8.
- Działalność na szeroką skalę w celu rozpowszechniania rezultatów, wyników udanych projektów, które można zaadaptować w innych warunkach i kontekstach społeczno-kulturowych.
- Kampanie informacyjne, mające na celu zwiększenie liczby uczestników i rozszerzanie korzyści płynących z projektów.

5. Fundusze

Państwa kandydackie muszą więcej inwestować i skuteczniej wykorzystywać środki na inwestycje w oświatę dorosłych, niż obecne państwa członkowskie UE.

Poza narodowym współfinansowaniem pomiędzy Komisją, a rządami narodowymi, grupa MALL sugeruje konieczność utworzenia narodowych, regionalnych funduszy, mających zapewnić bezpieczne źródło wkładów własnych dla wpłacających, jako część budżetów propozycji projektów na szeroką skalę wybranych przez Komisję.

Fundusze projektów narodowych mogą wspierać niewielkie instytucje i początkujących w uzupełnianiu ich własnych wkładów i radzeniu sobie z problemami finansowymi, związanymi z projektami międzynarodowymi. Fundusze projektów narodowych powinny być utworzone i zarządzane przez odpowiednie ministerstwa, czy agencje narodowe i władze lokalne. Łatwiejszy dostęp do współfinansowania ze strony oddzielnych narodowych (regionalnych) funduszy projektów mógłby się zdecydowanie przyczynić do zaangażowania organizacji pozarządowych, nowych uczestników, a szczególnie niewielkich organizacji.

Grupa MALL sugeruje zezwalanie na większą elastyczność w zmianie limitów budżetowych pomiędzy różnymi punktami w przypadku zatwierdzonych projektów i zgodnie z jasno określonymi warunkami.

6. Wypracowywanie priorytetów w zapewnianiu funduszy

Grupa Mall zaleca utworzenie bardziej jasnych zasad określania priorytetów w projektach nieformalnej i formalnej oświaty dorosłych i dla sytuacji, kiedy celem jest walka ze społecznym wykluczeniem i rozwój kluczowych umiejętności, w tym umiejętności ważnych dla rozwoju aktywnego społeczeństwa obywatelskiego.

Aby przeprowadzić te trudne zadania wymagana jest dalsza decentralizacja, rozpoczęta już w zdecentralizowanych programach Grundtvig. Poza zwiększaniem roli Agencji Narodowych, na szczeblach europejskim, narodowym i lokalnym, wymagane są nowe i bardziej zdecentralizowane struktury, zaangażowanie odpowiednio przypisanych i komunikujących się ze sobą zaangażowanych stron i ich bezpośredni wkład.

7. Lepsze rozwiązania dotyczące informacji i komunikacji

Brakuje baz danych projektów na szczeblu narodowym, a częściowo również na szczeblu europejskim. Dostęp do zatwierdzonych projektów na stronie domowej Komisji i stronach agencji narodowych spełnia jedynie wymagania formalnej dostępności publicznej. Zatwierdzanie projektów jest w pewnym sensie oceną ich jakości, jednakże dalsze usystematyzowane informacje, dotyczące rezultatów projektów i możliwości ich zastosowania w innym kontekście nie są dostępne. Dalsze działania dotyczące projektów międzynarodowych po ich zatwierdzeniu skupiają się głównie na kontroli finansowej, czy odpowiedniego wykorzystania funduszy i na niczym więcej. Aby wspierać zapewnienie wysokiej jakości i rozpowszechnianie uzyskanych rezultatów na szeroką skalę potrzebne są bazy danych na szczeblu narodowym i europejskim.

Agencjom narodowym w niektórych krajach Europy Środkowej i Wschodniej zaleca się organizację dni informacyjnych przy uczestnictwie bardziej doświadczonych zaangażowanych stron.

Grupa MALL zaleca, aby agencje narodowe zapewniały dostęp do rezultatów projektów będących przykładem „najlepszej praktyki” (best practice) w językach narodowych, na podstawie konsultacji i zgodnie z priorytetami rozwoju systemu oświaty i szkoleń w danym kraju.

Materiały i informacje powinny być dostępne w językach narodowych; muszą być napisane jasnym językiem, bardziej zwięzłym i łatwiejszym do zrozumienia, ponieważ początkujący są główną grupą docelową.

Język (zrozumiałość) dokumentów związanych z konkursami na propozycje projektów powinien być ulepszony, jednakże samo tłumaczenie na języki narodowe okazuje się niewystarczające. Należy dostarczać różne dane wstępne i informacje o podłożu działań, jednakże takie informacje są mało przydatne, jeśli samo dostarczenie informacji nie jest uzupełnione możliwością konsultacji osobistych.

Istnieje potrzeba uaktualnienia Glosariusza Nauczania Dorosłych w Europie (Glossary of Adult Learning in Europe), opublikowanego niedawno przez EAEA poprzez zebranie 100-150 terminów najczęściej stosowanych w projektach międzynarodowych, co odzwierciedlałoby postęp ostatnich dwóch lat i ducha kilku kluczowych dokumentów, takich jak Memorandum na temat kształcenia przez całe życie i dokumentów roboczych

Konkretnych Celów Systemów Oświaty i Szkolenia w Europie (Concrete Objectives of Education and Training Systems in Europe).

8. Rozwój kompetencji w zarządzaniu projektami międzynarodowymi.

Rozwijanie umiejętności zarządzania projektami ze strony koordynatorów i osób kontaktowych dla partnerów w ramach projektu jest najważniejszym celem, jaki muszą osiągnąć instytucje zapewniające kształcenie dorosłych. Działalność doradcza dla nich ma w tym aspekcie największe znaczenie.

Uczestnicy MALL sugerują opracowanie programu, dotyczącego zarządzania projektami europejskimi i jego wykorzystanie w różnych warunkach szkoleniowych, w szkolnictwie wyższym, w szkoleniu i dalszym szkoleniu prowadzących kursy dla systemu oświaty dorosłych i administracji publicznej.

Kompetencje zespołów biorących udział w udanych projektach są najistotniejszym zasobem, czy kapitałem ludzkim, a najskuteczniejszym sposobem zwiększania kompetencji w zarządzaniu projektami jest przedstawianie wzoru do naśladowania i uczenie się na podstawie doświadczeń. Sugeruje się, by managerowie zatwierdzonych projektów (po przejściu określonej procedury rejestracji) mogli przyjmować praktykantów i zapewniać im praktyczne szkolenie. Warunki tego szkolenia powinny być zapewnione w budżecie zatwierzonego projektu lub na drodze podań o wizytę u doświadczonych managerów projektów na podstawie programów Learning Partnerships, lub Mobility

Program szkoleń powinien również koncentrować się na obszarze oświaty międzykulturowej, na dowiadywaniu się więcej o różnych kulturach, zwyczajach, ułatwianiu i wzmacnianiu odpowiednich kompetencji międzykulturowych, które są kluczowe dla międzynarodowych programów współpracy w zakresie oświaty dorosłych.

Technologia Informatyczna i Komunikacji (ICT)

Narodowe władze oświatowe, w ramach narodowych programów na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego, powinny ogłosić szczegółowe programy finansowania, dzięki którym będzie można więcej inwestować w rozwój infrastruktury informatycznej i komunikacji placówek prowadzących oświatę dorosłych i rozwijać umiejętność posługiwania się technikami komputerowym wśród prowadzących nauczanie. Osoby prywatne, organizacje i instytucje również mogą się znacznie przyczynić do osiągnięcia tego postępu.

9. Ocena

W celu uzyskania wysokiej jakości nauczania dorosłych, proces selekcji propozycji projektów powinien stać się bardziej przejrzysty. Wymagająca czasu i ogromnej pracy inwestycja, wiążąca się z przygotowaniem projektu do zgłoszenia nagradzana jest często jedynie powierzchowną oceną, składającą się z kilku zdań i wykonaną przez eksperta chronionego swą anonimowością, co jest mało zachęcającą i produktywną procedurą. Wprowadzić należy otwarte konsultacje z ekspertami na podstawie zasad ich zatrudnienia w roli ekspertów, czy zasad umowy. W wyniku takiej procedury, eksperci nieodpowiedni do zadań, jakie mają spełniać, zostaliby wykluczeni, tak jak to dzieje się z większością składających podania nie spełniających wymagań jakościowych, a przecież nawet przegrani mogą się uczyć i uzyskać zachętę na przyszłość. Poza konkretnymi konsultacjami indywidualnymi, należałoby organizować regularne fora, podczas których składający podanie mogliby poznać ogólne

doświadczenia ekspertów zajmujących się oceną. Eksperci powinni otrzymać specjalne instrukcje, dotyczące jednolitego stosowania priorytetów i kryteriów wyboru.

Osiągnięcia na polu tworzenia instrumentów oceny programów oświaty dorosłych nie są wystarczające na tle wymagań najbliższej przyszłości. System oceny opracowany dla Grundtvig (który wydaje się być powierzchowny) nie został jeszcze ukończony. Przewodnik dotyczący systemu oceny dla programu Leonardo jest zbyt formalny i biurokratyczny, a narzędzia oceny pozostają nieznane dla indywidualnych osób składających podanie. Na szczeblu makro i europejskim, niedobory i brak danych, przedstawione przez European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning (Europejski Raport o Wskaźnikach Jakości w Kształceniu Ustawicznym), wydany przez Komisję Europejską, czerwiec 2002, jasno wskazują, że na tym obszarze potrzebne są dalsze działania zakrojone na szeroką skalę.

10. Rozpowszechnianie

Uzyskaj dużo większy zysk poprzez rozpowszechnianie osiągnięć.

Mimo tego, że rozpowszechnianie rezultatów projektów może nie mieć wpływu na główny nurt dziedziny, grupy docelowe okazują zainteresowanie rezultatami. Uczestnicy MALL sugerują przyznanie wyższego priorytetu działalności rozpowszechniania.

Przygotował J. Sz. T.

IV. Zalecenia

Na podstawie głównych rezultatów i spostrzeżeń badania MALL, grupa sformułowała pewne zalecenia dla prowadzących nauczanie dorosłych i dla odpowiednich władz narodowych i europejskich, aby zwrócić ich uwagę na główne wnioski z tych badań ankietowych i na propozycje dotyczące środków, które należy przedsięwziąć w celu spełnienia potrzeb najbliższych lat.

1. Zalecenia dla wszystkich szczebli

Grupa MALL zaleca:

- motywowanie prowadzących nauczanie dorosłych do przyłączenia się do międzynarodowej współpracy na polu projektów, aby zwiększyć uczestnictwo i ogólne korzyści społeczno-gospodarcze.
- skupienie się na osiągnięciach i zwiększeniu jakości na polu oświaty dorosłych
- zapewnienie większej przejrzystości procesu selekcji propozycji projektów wedle ich jakości
- stworzenie lub dalszy rozwój kultury oceny i samooceny
- rozwój usług doradczych dla prowadzących nauczanie dorosłych na wszystkich szczeblach
- organizowanie szkoleń dla wnioskodawców, dotyczących opracowywania projektów
- opracowanie programu zarządzania projektami europejskimi i jego przyjęcie w różnych warunkach: w szkolnictwie wyższym, szkoleniu i dalszym szkoleniu osób prowadzących kursy dla dorosłych i administracji publicznej

- prowadzenie szkoleń dla osób, których podania odrzucono, z udziałem ekspertów oceniających projekty

2. Zalecenia dla zaangażowanych stron

Grupa MALL zaleca:

- wykorzystywanie doświadczeń we wspólnym planowaniu projektów i ich zarządzaniu poprzez działanie w sieci, fora i szkolenia.
- przeprowadzanie spotkań zespołu przed rozpoczęciem projektu w celu poszukiwania niespodziewanych trudności
- zapewnienie ciągłego monitorowania w celu zajęcia się problemami pojawiającymi się podczas implementacji projektu
- prowadzenie wstępnych warsztatów, warsztatów podczas projektu i szkoleń po zakończeniu projektu w różnych celach, takich jak tworzenie zespołów, ocena średniookresowa i rozpowszechnianie rezultatów
- wprowadzenie jasnych definicji i terminologii, stosowanej przez partnerów projektu
- zapewnienie przyjmowania przez doświadczonych liderów zatwierdzonych projektów praktykantów managerów projektów, na drodze praktycznego szkolenia, którego warunki powinny być zapewnione w budżecie zatwierdzonego projektu, lub na drodze podań o wizytę u doświadczonych managerów projektów na podstawie programów Learning Partnerships, lub Mobility.

3. Zalecenia dla władz i Agencji Narodowych

Grupa MALL zaleca:

- utworzenie funduszy narodowych, w celu zapewnienia zabezpieczonych środków na wkład własny prowadzącym nauczanie dorosłych i dla dalszych projektów (rozpowszechnianie)
- wykorzystanie rozpowszechniania jako sposobu zwiększania zaangażowania
- większa integracja władz lokalnych i władz z regionów nauczania, czy też miast
- stworzenie jasnych, zwięzłych i łatwych do zrozumienia materiałów i informacji, dostępnych w językach narodowych, sformułowanych dla początkujących, którzy są główną grupą docelową
- prowadzenie doradztwa w obszarze kluczowych dokumentów, określających politykę kształcenia przez całe życie dla prowadzących takie kształcenie i dla administracji publicznej w obszarze zagadnień integracji europejskiej.
- zapewnienie dostępu do rezultatów projektów będących wzorem „najlepszej praktyki” w językach narodowych zgodnie z priorytetami rozwoju systemów oświaty i szkolenia w danym kraju.
- stworzenie biuletynów i list adresowych zebranych przez agencje narodowe
- strony internetowe powinny być zaprojektowane w przejrzysty sposób, by przyciągać nowych uczestników

4. Zalecenia dla Komisji

Grupa MALL zaleca:

- rozwijanie kultury współpracy w celu zmniejszenia biurokracji, związanej z ogólnym procesem współpracy w projektach międzynarodowych w zakresie selekcji, płatności, zatwierdzenia raportów średniookresowych i wymagań związanych z księgowością, czy raportami z działalności
- wprowadzenie większej przejrzystości w zakresie oceny (na wszystkich etapach, czyli selekcji wstępnej, selekcji, oceny średniookresowej i końcowej)
- przyznawanie funduszy w zależności od rozmiaru organizacji/projektu i oddzielnych limitów budżetowych dla niewielkich organizacji/projektów
- wprowadzenie metody otwartych konsultacji, jako wskaźnika we wszystkich programach i aby zapewnić przenikalność i spójność poszczególnych programów
- przyznanie koordynatorowi prawa do przedłużenia trwania projektu w wyniku powolnej reakcji Komisji
- organizowanie regularnych konsultacji i spotkań na forum dla tych, których projekty odrzucono z ekspertami w celu uzyskania informacji o ogólnych podstawach odrzucenia projektu i o ogólnych doświadczeniach ekspertów prowadzących ocenę
- stworzenie baz danych zatwierdzonych projektów, list pomagających w szukaniu partnerów i rezultatów projektów na poziomie europejskim, które będą później regularnie aktualizowane
- rozpoczęcie aktualizacji Glosariusza Nauczania Dorosłych w Europie (Glossary of Adult Learning in Europe) opublikowanego przez EAEA w celu zebrania 100-150 terminów najczęściej stosowanych w projektach międzynarodowych
- uznanie za priorytet angażowanie władz lokalnych, rządów, korporacji i łączenie oświaty dorosłych z innymi programami
- stworzenie jednej bazy danych dla wielu programów, (czyli Leonardo, Grundtvig, etc.), aby uniknąć dublowania wysiłków i wzajemnego pokrywania się działań i by ułatwić współpracę w ramach różnych programów

**Zalecenia sformułowane przez partnerstwo MALL
podczas seminarium w Budapeszcie**

V. Narzędzie oceny dla instytucji kształcących dorosłych, biorących udział w programach europejskich

Na seminarium w Budapeszcie uczestnicy projektu MALL dyskutowali na temat narzędzia oceny i postanowili opracować najprostsze z możliwych narzędzie oceny dla instytucji kształcących dorosłych. Celem tego narzędzia jest zachęcenie potencjalnych partnerów projektu oraz instytucji początkujących w programach międzynarodowych do wzięcia w nich udziału. Ma ono pomóc w ocenie własnych mocnych i słabych punktów oraz pogłębić ich wiedzę na temat potrzeb rozwoju. Narzędzie to może być przydatne zarówno dla instytucji, które już uczestniczą w jakimkolwiek projekcie, jak również dla tych, które doświadczenie to mają jeszcze przed sobą. Rubryki działu nazwanego przez nas *Wyniki* wypełniają jedynie te instytucje, które już uczestniczyły w działalności, związanej z projektami europejskimi. Jeśli dana instytucja dopiero ma zamiar zostać partnerem i przyłączyć się do projektu (lub też złożyć własny wniosek), wypełnia jedynie rubryki działów *Wkład* i *Proces*.

Po uzupełnieniu poniższych rubryk można przedyskutować wyniki z pracownikami, zaprosić partnerów z zewnątrz, ekspertów, aby przyczynili się do analiz. Analizy te pomogą w określeniu przyszłej taktyki w zakresie rozpoczęcia, bądź kontynuacji zadań, związanych z międzynarodowym projektem. W zależności od celów i sytuacji instytucji narzędzie oceny może być dowolnie poszerzane lub modyfikowane, co może pomóc w jego ciągłym ulepszaniu.

Jeśli chcielibyście Państwo wiedzieć więcej na temat naszego narzędzia, bądź chcieli stworzyć własne, bardziej zaawansowane, przeczytajcie wskazówki, zamieszczone pod koniec tego rozdziału.

Dziedzina	Jak wygląda sytuacja w naszej organizacji?		Czy istnieje potrzeba udoskonalenia w tych dziedzinach?
	Mocne strony	Słabe punkty	Tak, Nie
Wkład/ Zarządzanie zasobami ludzkimi			
Zarządzanie zasobami ludzkimi (opisy zawodów, odpowiedzialność, opisy terminów / zadań)			
Szkolenie dotyczące zarządzania projektem			
Wkład/Kompetencje zespołu			
Znajomość języków obcych			
Znajomość i umiejętność zastosowania nowoczesnej terminologii, dotyczącej oświaty dorosłych / nauki przez całe życie			
Umiejętności interkulturowe zespołu			
Umiejętność obsługi komputera (łącznie ze znajomością Internetu)			
Umiejętności administracyjne i techniczne			

Dziedzina	Jak wygląda sytuacja w naszej organizacji?		Czy istnieje potrzeba udoskonalenia w tych dziedzinach?
	Mocne strony	Słabe punkty	Tak, Nie
Postawy i umiejętności wymagane do pracy w zespole			
Wkład/ zarządzanie środkami (przydział środków)			
Logistyka			
Sprzęt			
Dostępne zasoby ludzkie			
Finanse			
Proces/Kierownictwo			
Poprzednie doświadczenia z pracy w międzynarodowych projektach (jako partner, bądź koordynator)			
Doświadczenie zawodowe (w zarządzaniu projektem, zapewnieniu jakości, pracy w sieci, budowaniu zespołu)			
Rozwój strategii (wizja projektu)			
Programowanie ("Plany nauczania" dla członków zespołu)			
Wyniki/ Zadowolenie z projektu			
Zadowolenie zespołu			
Ocena zadowolenia grupy docelowej projektu			
Ocena zadowolenia wszystkich beneficjentów / społeczeństwa			
Wyniki/ Wyniki projektu			
Ocena wyników projektu			
Ocena korzyści z projektu			
Ocena partnerstwa w projekcie			
Rozpowszechnienie wyników projektu			
Kontynuacja zadań projektu			
Ogólna ocena projektu			

Dalsze wskazówki

Program roboczy, dotyczący kontynuacji Konkretnych Celów Systemów Edukacyjnych i Szkoleniowych w Europie (ang. Concrete Objectives of Education and Training System in Europe) skupia się na trzech podstawowych kwestiach, z których najważniejszą jest podniesienie jakości i efektywności systemów edukacyjnych i szkoleniowych w Unii Europejskiej. (1) Komisja opublikowała pierwszy raport na temat jakości w kształceniu przez całe życie, który to wskazuje na niedociągnięcia w tej dziedzinie oraz na możliwe środki zaradcze. (2) Oczywiście przede wszystkim w programach finansowanych przez Unię Europejską, takich jak Socrates, Grundtvig, Leonardo i innych, należy podnieść jakość kształcenia dorosłych tak, aby sprostała ona zaleceniom, zawartym w Memorandum w sprawie kształcenia przez całe życie (ang. Memorandum on Lifelong Learning). (3)

Rozwijanie wśród organizacji i instytucji kształcących dorosłych poczucia odpowiedzialności za jakość nauczania jest podstawowym warunkiem poprawy jakości kształcenia tej grupy studentów. Niniejsze wskazówki dla samooceny oparte są na zasadzie, iż potencjalni i obecni uczestnicy projektów międzynarodowych muszą rozpocząć tego typu działalność od prostej lecz całościowej oceny własnych instytucji. Ocena taka ma na celu identyfikację mocnych stron i słabych punktów własnej organizacji, jak również rozwinięcie „kultury organizacyjnej”, polegającej na postawie zrozumienia dla konieczności zapewnienia wysokiej jakości nauczania oraz sprzyjającej stworzeniu warunków dla organizacji stale się rozwijającej.

Wedle naszego systemu, poziom pierwszy samooceny to poziom polityki europejskiej i krajowej. (4) Poziom drugi odnosi się do poszczególnych dziedzin edukacji oraz do różnych programów europejskich, takich jak Grundtvig, Leonardo i Phare.(5)

Zgodnie z podejściem „od dołu do góry” (bottom to top), potencjalni i obecni uczestnicy projektów międzynarodowych powinni rozpocząć wszelkie działania od siebie samych, na poziomie własnej organizacji. Niniejsze narzędzie oceny zostało zaadaptowane z podręcznika pt. „Zapewnienie jakości – instrumenty oceny i samooceny w oświacie dorosłych” (ang. *Quality assurance - Instruments for revaluation and self-evaluation in adult education*), opracowanego przez międzynarodowy zespół. (6) Narzędzie to odzwierciedla wyniki ankiety, przeprowadzonej przez MALL, a dotyczącej problemów, napotykanym przez instytucje kształcące dorosłych podczas uczestnictwa w projektach międzynarodowych. Może ono być unowocześniane i modyfikowane oraz ciągle ulepszone.

We wspomnianym powyżej podręczniku nacisk położony został na następujące kwestie (6):

- Instrument służący do samooceny podchodzi do organizacji kształcącej dorosłych z holistycznego punktu widzenia. Zwraca się uwagę na każdy aspekt i zadanie danej jednostki. Natomiast zaadaptowane przez MALL narzędzie skupia się jedynie na zadaniach, związanych ze współpracą w ramach projektów międzynarodowych.
- Instrument samooceny może być stosowany przez organizacje wywodzące się z różnych środowisk i stosujące różne metodologie działania.
- Instrument samooceny może być łatwo przystosowany do danego kontekstu, czy też do cech szczególnych organizacji, która jest zainteresowana jego zastosowaniem. Znaczenie jakości w organizacji kształcącej dorosłych zależy od filozofii, metodologii, historii, celów i zwyczajów panujących w danej organizacji. Stąd też ludzie pracujący dla danej organizacji mogą być uznani za ekspertów w dziedzinie określenia pojęcia jakości dla własnej organizacji.

Oprócz procesu samooceny, instytucje kształcące dorosłych nie powinny zapominać o ocenie poszczególnych celów programu międzynarodowego w którym chcą uczestniczyć (7 i 8). Jest to proces kluczowy z punktu widzenia przyszłej satysfakcji z uczestnictwa w takim programie.

Wstępne narzędzie samooceny, opracowane przez MALL podzielone jest na następujące dziedziny: wkład, proces i wyniki.

Tematyka tychże dziedzin obejmuje:

Wkład: zarządzanie zasobami ludzkimi, zarządzanie środkami, informatyczny system zarządzania, kwestie techniczne i administracyjne, praca w sieci i partnerstwo.

Proces: kierownictwo, strategia polityczna, wspólne planowanie, określenie i wybór grup docelowych, zapewnienie jakości, postawy organizacji

Wyniki: poziom zadowolenia pracowników, poziom zadowolenia użytkowników, wpływ na społeczeństwo oraz oświatę dorosłych

Źródła informacji:

(1) <http://www.eaea.org/policy.html>

(2) European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning (Europejski raport na temat jakości w nauce przez całe życie)

Komisja Europejska, czerwiec 2002

http://europa.eu.int/comm/education/life/15indicators_en.pdf

(3) Communication on Lifelong Learning (Komunikacja w nauce przez całe życie)

http://www.europa.eu.int/comm/education/life/communication/com_en.pdf

(4) Zob. również Memorandum w sprawie kształcenia przez całe życie (Memorandum Lifelong Learning), program roboczy, dotyczący kontynuacji konkretnych celów systemów edukacyjnych i szkoleniowych w Europie (ang. Concrete Objectives of Education and Training System in Europe), „Europejski raport na temat jakości w kształceniu przez całe życie” (European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning) oraz wiele innych dokumentów.

(5) Wskazówki dla osób oceniających

Program Leonardo da Vinci poświęcony szkoleniu zawodowemu (Community Vocational Training) Phare II. 2002-2006

Programy pilotażowe, projekty tematyczne, kompetencje językowe, sieci międzynarodowe, materiały pomocnicze

Wersja, 2001

(Dostępna w MALL.)

Ocena programu Grundtvig: ocena zewnętrzna

SOC/GRU/02/004 Wskazówki do oceny programu Grundtvig (Dostępne w MALL.)

Wskaźniki i wzorce oświatowe

<http://europa.eu.int/comm/education/indic/backen.html>

(6) Zapewnienie jakości

Narzędzia samooceny stosowane w oświacie dorosłych

Podręcznik

<http://www.vocb.be/qualityfunction=get&id=7.html>

<http://www.vocb.be/files/QAhandbook.pdf>

<http://www.vocb.be/files/QAinst%202.pdf>

(7)

a.) Leonardo da Vinci

Program Kształcenia Zawodowego (Community Vocational Training Action Programme)

Druga faza: 2000 - 2006

Ogólny przewodnik, wersja 2003-204

Komisja Europejska

http://europa.eu.int/comm/education/leonardo/leonardo2/guides_en.html

b.) Program Socrates

Wskazówki dla wnioskodawców, czerwiec 2000

Dokument ten zawiera opis dostępnych programów pomocowych, będących częścią programu Unii Europejskiej "SOCRATES". Jego treść powinna być uzupełniona lekturą zasad corocznego konkursu dla wnioskodawców, ogłaszanego w obrębie programu SOCRATES. Zawierają one wszelkie dodatkowe informacje na temat ostatecznych terminów składania wniosków, czy też ewentualnych obszarów priorytetowych, preferowanych w danym roku. Poszczególne konkursy są również ogłaszane w obrębie danego programu.

Dokument ten dostępny jest na stronach internetowych Agencji Narodowych, najprawdopodobniej również w językach narodowych.

c.) Grundtvig: Oświata dorosłych

<http://europa.eu.int/comm/education/socrates/adult/home.html>

Zobacz również:

- Rady dotyczące tworzenia propozycji projektu
- Jak opracować udany projekt?

<http://europa.eu.int/comm/education/socrates/adult/proposal.html>

d.) Strony internetowe projektów finansowanych w ramach programu Socrates

Można tu znaleźć wszystkie projekty, którym przyznane zostały środki w ramach programu Socrates-Oświata dorosłych (1995-99) oraz programu Grundtvig (od roku 2000). Dostępny jest krótki opis każdego projektu (w języku angielskim, francuskim lub niemieckim), oparty o informacje dostarczone przez instytucje / organizacje.

<http://europa.eu.int/comm/education/socrates/adult/info.html#dedodododedadada>

e.) Podstawa prawna i dokumenty dotyczące programów Socrates-Grundtvig

Podstawa prawna drugiej fazy programów Socrates oraz Grundtvig (2000-2006). Decyzja Nr 253/2000/EC Parlamentu Europejskiego oraz Rady, inicjująca drugą fazę programu Unii Europejskiej w dziedzinie edukacji "Socrates".

<http://europa.eu.int/comm/education/socrates/adult/political.html>

(8) Rady dotyczące tworzenia propozycji projektu:

W trakcie przygotowywania propozycji projektu należy wziąć pod uwagę następujące kwestie:

- * dobrze przemyślana tematyka projektu;
- * lista potrzeb danej grupy docelowej;
- * istniejące produkty i usługi, odpowiadające na powyższe potrzeby;
- * jasno określone cele, wraz z opisem metod i sposobów ich osiągnięcia;
- * opis poszczególnych faz projektu oraz jego konkretne rezultaty;
- * opis przyszłej publikacji wyników projektu wśród grup zainteresowanych i docelowych;
- * opis oceny projektu.

Jak opracować udany projekt?

- * zróżnicowani partnerzy – uniwersytety, stowarzyszenia i organizacje, pochodzące zarówno z sektora formalnego, jak i nieformalnego;

- * dobrze opracowane zasady partnerstwa pomiędzy krajami odległymi geograficznie;
- * jasny plan działania i podział obowiązków pomiędzy instytucją koordynującą oraz jej partnerami;
- * jasny plan podziału środków pomiędzy instytucją koordynującą oraz jej partnerami;
- * europejskie podejście do zawartości i wyników projektu oraz ich rozpowszechnienia;
- * opracowanie i publikacja działań innowacyjnych;

VI. Załączniki

1. Dane kontaktowe organizacji biorących udział w projekcie i lista osób, które przyczyniły się do powstania raportu

BUŁGARIA

Towarzystwo Krzewienia Wiedzy
 Adres: 82 Al. Stamboliisky Blvd., 1303 Sofia, Bułgaria
 Telefon/Fax: +359-2-929 91 11
 E-mail: fssk@asico.net
 Internet: <http://www.fssk-bg.org/>

Lista osób: Radosveta Drakeva, Marina Gentcheva, Velichka Grigorova, Stoian Hristov, Milcho Manov, Iskra Nikolova, Nikola Ovcharov, Nedialka Peneva, Stanislavka Popova, Georgi Shalamanov, Sevdalina Slavova, Zina Sokolova, Vesselina Stanimirova, Liliana Stefanova, Todorka Stefanova, Maia Tcholakova, Hristo Tsvetkov, Veliko Turnovo, Olia Vassileva, Martin Vassilev, Julia Yordanova

CZECHY

HUMANITAS-PROFES o.p.s.
 Adres: U Vinohradské nemocnice 3, Praga 3, 130 00
 Telefon/ Fax: +420-272739627, 1420-224228534
 E-mail: HP@satoya.cz, alena.kroupova@eis.cuni.cz
 Internet: <http://www.eis.cuni.cz>

Lista osób: Věra Dorušková, Marie Jelínková, Alena Kroupová, Ludmila Venerová,

ESTONIA

Stowarzyszenie Oświatowców Estońskich (ANDRAS)
 Adres: Valge tn. 10, Tallinn 11413
 Telefon: (0) 6 211 674
 Fax: (0) 6 211 670
 E-mail: andras@uninet.ee
 Internet: <http://www.andras.ee/>

Lista osób: Inna Ende, Talvi Märja, Taivi Õigus, Mait Roždestvenski, Kerttu Taidre

WĘGRY

Węgierska Wyższa Szkoła Społeczna (HFHSS)
 Adres: Corvin ter 8., 1101 Budapeszt
 Telefon: +36 1 457 07 33
 Fax: +36 1 457 07 34

e-mail: mnt@nepfoiskola.hu
Internet: www.nepfoiskola.hu/mall

Lista osób: Brigitta Borbír, Zsófia Fesztbaum, Csilla Kármán, Zoltán Kárpáti, Márta Mihályfi, Irén Mózesné Opczky, László Simig, János Sz. Tóth, Tamás T. Kiss, Katalin Varga, Endre Zibolen

ŁOTWA

Stowarzyszenie Oświatowców Łotewskich (LAEA)
Adres : Merkela 11, Ryga, LV-1050
Telefon/fax : 371 7 222411
E-mail: laea@parks.lv
Internet: <http://home.parks.lv/laea/en/>

Lista osób: Linards Deidulis, Inga Galvane, Zanete Jekabsone, Agita Rengarte, Toms Urdze, Anna Vostroiglova

LITWA

Stowarzyszenie Oświatowców Litewskich
Adres: Geležinio vilko 12, 2600 Wilno
Telefon/Fax: (370-5) 2312309
Telefon: (370-5) 2619031
E-mail: lssa@takas.lt
Internet: <http://www.laae-lssa.lt/>

Lista osób: Vilija Dailidienė, Vincentas Dienys, Roma Juozaitienė, Irena Liegienė, Vilija Lukosuniene

POLSKA

Stowarzyszenie Oświatowców Polskich
Adres: Ul. Ogrodowa 47, Częstochowa, Poland
Telefon/fax: +48 34 361 1857
E-mail: wshit@wshit.edu.pl
Internet: www.sop.wshit.edu.pl

Lista osób: Wiesław Gworys, Bartłomiej Gworys, Przemysław Gworys, Tomasz Woźniak

RUMUNIA

Niemieckie Stowarzyszenie Uczelni dla Dorosłych (IIZ/DVV Project Office)
Adres: Str Slanic 12, e t3, ap 4, Bukareszt 3, Rumunia
Telefon: +40 1 310 1222
+40 1 313 5883
T/F: +40 1 314 7778
E-mail: iizdvvro@fx.ro
Internet: www.iiz-dvv.ro/engleza/proiecte.htm#3

Lista osób: Alexandra Barascu, Cristiana Vlad

SŁOWENIA

Słoweński Instytut Oświaty Dorosłych / Andragoški center Slovenije
Adres: Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana, Słowenia
Telefon: +386 1 5842 582
Fax: +386 1 5245 881

E-mail: darijan.novak@acs.si

Internet: <http://www.acs.si/>

Lista osób: Jelka Arh, Olga Drogenik, Alenka Flander, Angelca Ivančič, Robert Marinšek, Maja Mihelič Debeljak, Ester Možina, Darijan Novak, Mojca Polak, Maja Radinovič Hajdič, Andrej Sotošek, Metka Svetina, Tanja Vilič Klenovšek, Margarita Zgmajster

SŁOWACJA

Akademia Oświaty / Akadémia vzdelávania

Adres: Gorkého 10, 815 17 Bratislava 1, Słowacja

Telefon.: +421 2 544 14 612

fax: +421 2 544 100 39

Koordinator krajowy: Mgr. Vladimír **Kotas**

e-mail: kotas@aveducation.sk

Internet: www.aveducation.sk

Lista osób: Margita Ančicová, Tomáš Findra, Danica Hulová, Edita Hviščová, Renáta Kopaničáková, Vladimír Kotas, Emília Martinková, Dana Plučinská, Klaudius Šilhár, Pavol Šoth, Nataša Urbančíková, Peter Vnučko

2. Narzędzia projektu MALL:

Aby nie powiększać ilości stron raportu dodatkowymi załącznikami, zdecydowaliśmy się nie umieszczać ich tutaj, lecz na stronach internetowych. Narzędzia projektu stanowią istotne jego elementy, uzupełniające całość dokumentacji.

Wszystkie narzędzia dostępne są w języku angielskim na stronie internetowej:

<http://www.nepfoiskola.hu/eng/mall.htm>

Dokumentacja projektu MALL zawiera następujące elementy:

1. Praktyczny przewodnik po projektach.
2. Kwestionariusz. Trudności i sugestie, zgłaszane przez uczestników programów międzynarodowych.
3. Wskazówki na temat dyskusji w grupach panelowych (Wywiad z ankietowanymi)
4. Kategorie stosowane w kwestionariuszu
5. Instrukcja dotycząca kodów stosowanych w kwestionariuszu
6. Lista kodów